

Predstavljamo naše Kidričeve nagrajence

Kot smo že objavili v naši 14. številki, je deset znanstveno-razvojnih skupin v Iskri prejelo nagrade Borisa Kidriča za izredne dosežke na področju izumov in tehničnih izboljšav, ki so jih dosegli v sodelovanju z našimi fakultetami in znanstvenimi ustanovami. Vsekakor pomeni to visoko priznanje našim razvojno-raziskovalnim delavcem pomembno vzpodbudo in tudi potrditev, da so tako sami kot Iskra na pravi poti v času izrednega in naglega tehnološkega ter znanstvenega napredka vsega sveta.

Spričo tega smo poiskali in se pogovorili z vsemi našimi nagrajenci, njihove besede o nagrajenih dosežkih in njihovem snovanju pa smo zabeležili in jih objavljamo na 5., 6., 7., 8. strani to pot skromno slavnostne, prvomajske številke našega glasila.

ČESTITAMO ZA 27. APRIL IN 1. MAJ

Komunisti o razvojno-raziskovalnem delu

V sredo, 25. aprila je bila v Iskri problemska konferenca ZK na temo »Uveljavljanje inovacijske dejavnosti kot množičnega gibanja.« Konferenca je bila sklicana na temelju sklepa predsedstva CK ZKS in dogovora koordinatorske Zveze komunistov v Iskrinih delovnih organizacijah.

Na konferenci so na podlagi lastnih izkušenj in problemov obrav-

navali gradivo za problemsko konferenco ZK Slovenije, ki je bilo predhodno objavljeno januarja letos v glasilu ZKS »Komunist«.

Med zaključke konference je treba vsekakor na prvem mestu zapisati, da je v Iskri prevladalo spoznanje o pomenu vlaganj v inovacijsko dejavnost kot enega temeljnih pogojev za uspešnost nadaljnjega razvoja Iskre.

Dalje so komunisti Iskre na konferenci ugotovili, da postaja že kri-

tična struktura sredstev, ki jih vlagamo v inovacijsko dejavnost. Posebno kritična postajajo vprašanja, ki zadevajo opremljenost razvojno-raziskovalne dejavnosti, kjer v zadnjih letih zaradi nerazumljivih in pavšalnih omejitev možnosti uvoza opreme, materiala, strokovne literature itd. prihajamo že v spodnjo mejo možnosti normalnega dela v inovacijski dejavnosti na področju elektronike.

Komunisti Iskre so se tudi strinjali, da je področje gospodarjenja z znanjem kot vedno pomembnejši proizvodni faktorjem, še nezadovoljivo strokovno in politično obdelano.

Beseda je tekla tudi o materialnem in moralnem stimuliranju ustvarjalnega dela, ki je izrednega pomena za kvalitativne premike na tem področju in se bodo zato zavzemali, da bomo v samoupravnih sredinah Iskre uredili optimalne pogoje za izvajanje kvalitetne politike nagrajevanja ustvarjalnega dela tako preko različnih nadomestil za ustvarjalno delo kakor tudi z uvajanjem različnih oblik moralnih priznanj in nagrad.

To je samo nekaj misli, spoznanj in ugotovitev z izredno pomembne problemske konference komunistov v Iskri, o kateri bomo podrobneje poročali v naslednji številki našega glasila.

D.Ž.

Vsekakor bo letošnje prvomajsko praznovanje, tradicionalni delavski praznik, bolj v znamenju dela in odgovornosti, ki nam ju nalaga sedanji težaven gospodarski trenutek in manj v znamenju blišča in fraz, ki jih imamo tako radi ob naših praznikih. Še več. Prav v teh prvomajskih dneh bomo šli morda še mnogo bolj vase ob razmišljanju o našem početju, snovanju in ustvarjanju. In razmišljali bomo o sebi in ljudeh, s katerimi delimo dobro in manj dobro. Razmišljali pa tudi o svojem in njihovem delu in ustvarjalnosti. In v Iskri imamo ogromno število ljudi, ki ustvarjajo ali pa so ustvarjali in ogromno prispevali tako k njenemu izrednemu razvoju kot k podobi takšne Iskre, kakršna danes je. In vsi ti naši Iskrini ljudje zaslužijo, da bi prav ob prvem maju objavili in zarisali njihov portret. Najtežje pri vsem tem pa je izbrati človeka, se pogovoriti z njim, predstaviti ga. In vendar smo poskusili.

Pozvonili smo v Semiču pri Tereziji Pirševi, ki je prav pred kratkim, po polnih petintridesetih letih dela, od teh kar dve desetletji v semiški Iskri, odšla v zaslužni pokoj.

Sprejela nas je vsa skromna in skoraj plaho, čeprav jo delavci semiške Iskre poznajo kot vztrajno, odločno in natančno delavko, ki je dvajset let v DO Kondenzatorji opravljala odgovorna dela s finančnega področja in je odšla v pokoj kot članica KPO DO, odgovorna za finančno področje. Dopoldanska tišina v njenem domu je bila kot nalašč za pogovor o preteklosti, o njej, njeni družini in sploh o vsem, na kar se človek, ob koncu svoje delovne poti, tako rad spominja.

Tereziya Pirševa, ali Rezka, kot ji tako radi pravijo, je tako rekoč od rojstva zavezana svojemu rodному kraju Semiču. Spominja se s trpkostjo svoje mladosti, ki je zorela v hudih, krvavih vojnih letih, ki so ji preprečila normalno šolanje. Zato po vojni nujno, dobro in praktično šolanje za knjigovodjō (v Brežicah in Radencih) potem pa prva zaposlitev 10. julija 1947 kot knjigovodja v kmetijski zadrugi. Vse tja do 10. februarja 1964 je službovala po okoliških kmetijskih zadrugah, dokler ni tistega februarja 1964, vstopila v semiško Iskra kot materialna knjigovodkinja. In potem neprekinjenih dvajset let v Iskri.

»Dvajset let je minilo zelo hitro,« se spominja Rezka Pirševa. »V Semiču sem prišla na pobudo Franca Koširja, takrat so začeli šele graditi prvo proizvodno halo. Prej so delali v barakah. Spominjam se leta 1964, ko je bila otvoritev prve hale. Otvoritev je bila zelo slovesna. Eden izmed govornikov je govoril posebno lepo; rekel je: belokranjski narod, tukaj imaš tovarno, po tolikih letih se ti bomo oddolžili..... Sama pa sem takrat dokaj dobro poznala številke, zato sem si rekla, da ima govornik prav, vendar bo vse to moralo ljudstvo z delom odplačati. In dela bo zelo veliko. In res je vse to kolektiv Iskre v

Semiču vračal, odplačeval, čeprav mogoče z malo nizkimi osebnimi dohodki, z žrtvami. Kolektiv je takrat, ko sem prišla, vanj štel kakih 200 ljudi.

Nato pa je razvoj v Semiču stekel. Začelo se je zaposlovanje, nove investicije, vendar pa smo vseskozi zelo varčevali, tudi pri osebni porabi, prevozi niso bili organizirani, ljudje so hodili v službo dve, tri ure peš, vendar niso nikoli ničesar kritizirali... Bili so pripravljeni živeti za tovarno.

»Kako pa danes gledate na vašo Iskra?« smo segli Rezki v besedo.

»Še vedno gledam nanjo enako. Vedno sem se zavedala tega, da bo prišlo do trenutka, ko se bom morala posloviti od svojega kolektiva. Imam pa številno družino, vnuke, za katere želim, da bi ostali v domačem kraju. Moja največja ljubezen je veljala domačemu kraju, tako da sem si vse življenje želela ostati tukaj. Mogoče je bilo to tudi zaradi tega, ker sem od starejših ljudi poslušala o usodah izseljencev. Tudi moji predniki in oče, vsi so morali oditi v Ameriko, se vrniti nazaj. Oče pa nas je vzgajal tako, da smo doumeli, da je, kljub blagostanju v Ameriki, domači kraj najlepši.

Zato morda lahko mirno rečemo, da je Semič isto kot Iskra, oz. obratno, smo razpredali dalje njene misli o rodnem kraju.

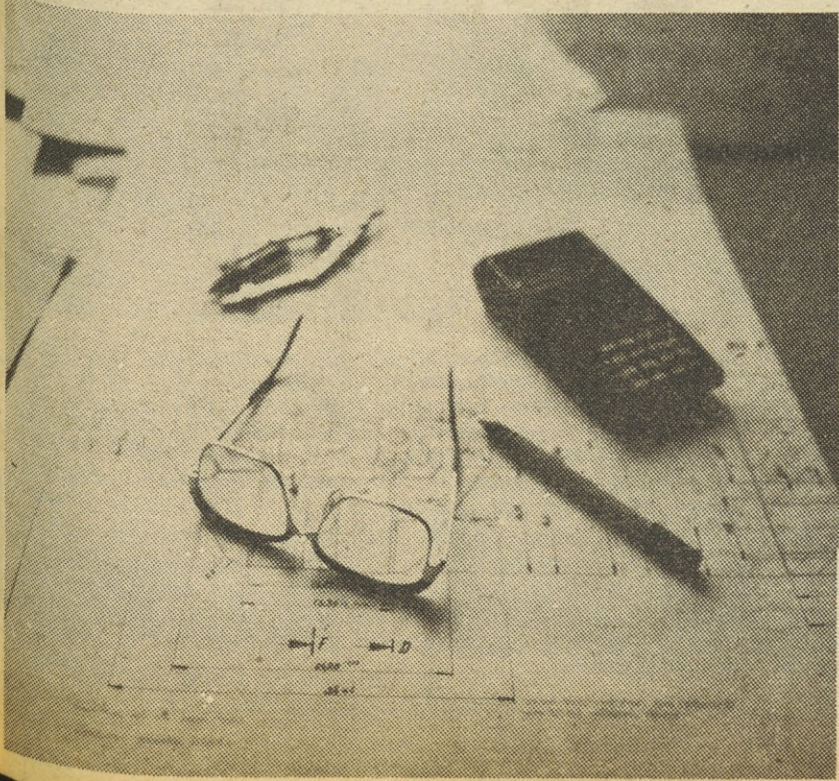
»Res je nekako tako. Želim pa, da bi tudi mladina čutila enako, vsekakor pa delavci, ki zdaj odhajajo, čutijo tako.

Starejši smo preživeli huda leta, takšno pa je bilo tudi življenje v tem kraju. Nismo imeli niti možnosti, niti služb. Ljudje so bili navezani na svojo zemljo. Mladi se vsega tega ne spominjajo, tudi ne tega, da je tu v goricah živelo mnogo družin brez kakršnihkoli dohodkov. Sicer pa sem tukaj doma, tu sem pogrnala korenine, kakor tudi mnogi drugi, ki so se od drugod preselili v Semič in v njem ostali.

Tako nam je povedala Rezka Pirševa in čeprav nismo čisto dobesedno zapisali njenih besed in misli, nam je veliko povedala. Veliko povedala o rodnem kraju, tovarni, ki je za ta revni kraj pomenila vstop v veliki svet, zlasti pa nam je veliko povedala o ljudeh, ki so to našo tovarno gradili, razvijali in širili, da je dosegla danes takšno raven, kot jo ima zdaj semiška Iskra.

Seveda pa je veliko povedala tudi o sebi, kot delavki Iskre, ki je nepretrganih dvajset let svojega dela vtkala ne samo v napredek in razvoj domače tovarne, temveč celotne Iskre. Takšnih žensk pa je v vsej Iskri veliko, pretežna večina celo, in tudi z njihovim delom smo lahko dosegli vse, kar imamo danes. In prav zato smo za ta naš prvomajski razgovor izbrali prav delavko, tovarišico Rezko Pirševno. Zdi se nam, da smo ravnali prav.

Dušan Željeznov

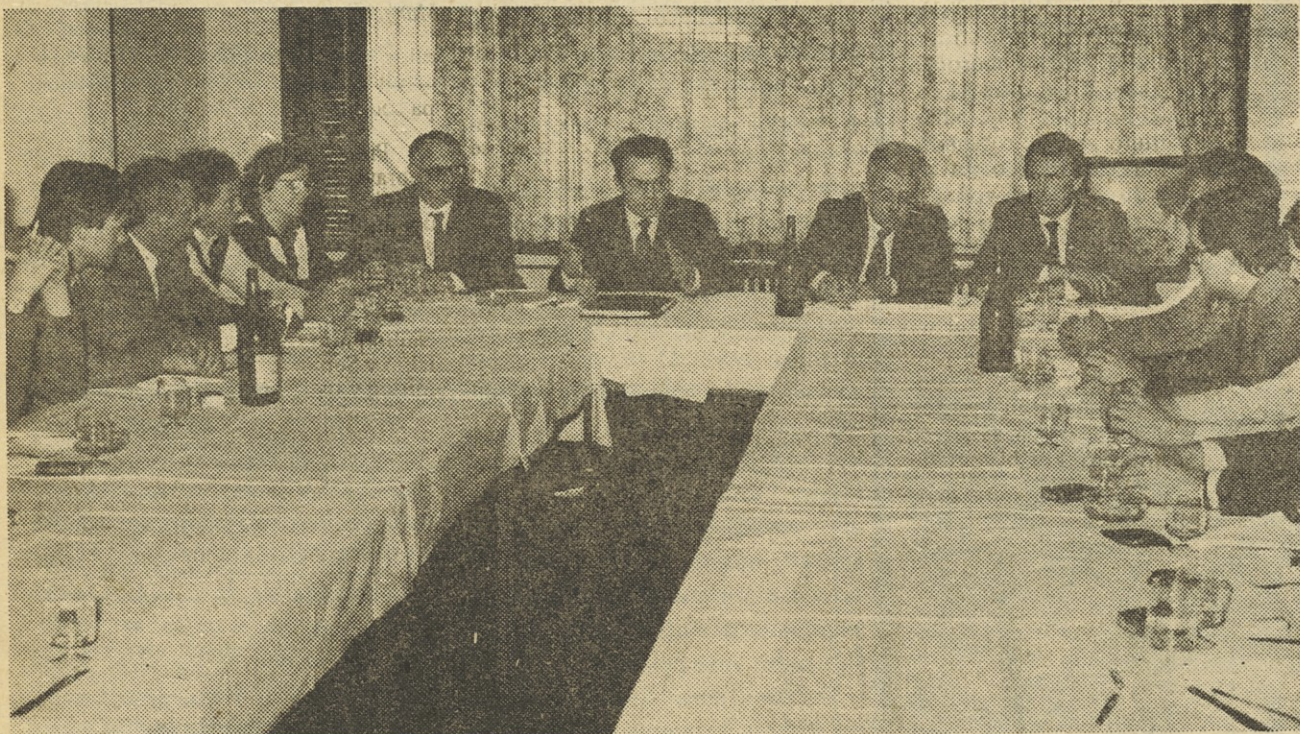

ZUNANJETRGOVINSKA ŠOLA — LEGITIMACIJA ISKRE

„Iskrina zunanje-trgovinska šola mora postati tradicionalna, v najslabšem primeru pa jo moramo organizirati vsaj še petkrat, torej do desete, če želimo rešiti najnujnejše kadrovske probleme.“ je na okrogli mizi ob zaključku 5. zunanje-trgovinske šole poudaril predsednik KPO SOZD Iskra Boris Lasič.

Te dni je končala v Škofji Loki Iskrino zunanje-trgovinsko šolo že 5. generacija Iskrinih delavcev, ki so, ali pa želijo delati v Iskrini izvozni in uvozni dejavnosti, med obiskovanjem šole pa so si pridobili dodatno znanje. Šola je obiskovalo 18 slušateljev različnih profilov, pretežno pa so bili ekonomisti in tehniki. Največ jih je bilo razumljivo, iz Iskre Commerce, svoje delavce pa so na dopolnilno izobraževanje poslale še Kibernetika, Široka potrošnja, Avtomatika, Avtoelektrika, CEO, Zmaj, ZORIN in Iskrina banka.

Zunanje-trgovinsko šolo sta, kot že vse dosedanje, družno organizirala Center za izobraževanje SOZD Iskra

Med okroglo mizo po zunanjetrgovinski šoli.

in Ekonomska fakulteta iz Ljubljane. Predavatelji, skupno jih je bilo več kot 70, so bili predvsem iz Iskre in Ekonomske fakultete, hkrati pa so organizatorji povabili k sodelovanju tudi najvidnejše slovenske strokovnjake iz drugih delovnih organizacij in institutov. Med snovalci in predavatelji moramo vsekakor omeniti dr. Ferdinanda Trošta. Za njegova prizadevanja pri oblikovanju programa šole, za organizacijo in pa predavanja ga je Izobraževalni center predlagal za kandidata za letošnjo Iskrino nagrado.

Že po tradiciji je ZT šola trajala 3 mesece. Še pred prihodom v Škofjo Loko so morali slušatelji obiskovati Malo šolo, kot so simpatično poimenovali priprave na zahtevnih in intenzivnih poznejših treh mesecih šolanja. Priprave so imeli ob koncu tedna na ljubljanski ekonomski fakulteti, trajale pa so prav tako tri mesece.

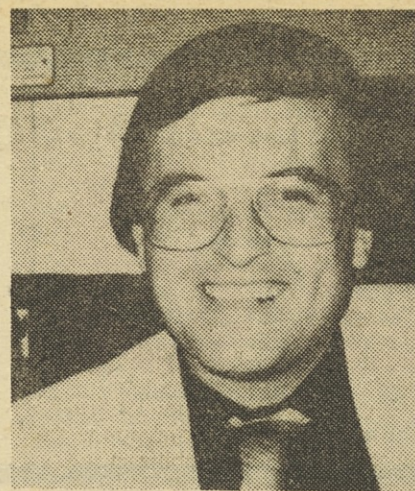
Predavanja na 5. šoli so se končala 26. aprila. Slušatelje čaka zdaj še zaključni izpit, nato pa vrnitev na stara ali nova delovna mesta, seveda z zahtevnejšimi delovnimi nalogami.

Gotovo je odveč govoriti o velikanskem pomenu Iskrine zunanjetrgovinske šole pri vzgajanju kadrov za tako pomembni nalogi kot sta izvoz in uvoz. Tudi tokratna, že peta šola, je pokazala, da bi morala resnično postati tradicionalna, iz vsake Iskrine delovne organizacije pa bi jo moral obiskovati vsaj en delavec. To seveda terja odgovorno kadrovsko politiko, pri čemer bi morale delovne organizacije pošiljati v šolo najbolj perspektivne delavce. Odveč bi bilo zdaj, pisati, katere Iskrine delovne organizacije v tokratno šolo niso poslale svojih strokovnjakov; bolj vprašljivo je, kako dolgoročno gledajo na izvoz kot ekonomsko nujo našega obstoja.

davateljem in tudi organizatorjem samim.

Omenili smo že, da je bila ob zaključku tokratne šole v Škofji Loki okrogla miza, katere so se udeležili tudi predsednik KPO SOZD Iskra Boris Lasič, strokovni sodelavec v vodstvu zunanje-trgovinske temeljne organizacije Iskre Commerce Mitja Tavčar in vodja Izobraževalnega centra Ronald Malej.

„Če primerjamo prvo Iskrino ZT šolo, ki sem jo leta 1967 obiskoval tudi jaz“, je poudaril predsednik Lasič, in sedanjost vašo že peto šolo, vidim, da je delo v šoli utečeno, da imate izpiljen program in da je koncentracija dela bistveno večja, kot pri nas v enem letu smo se mi naučili toliko, kot vi v treh mesecih. Tudi po tej plati je šola uspela.“

spoznali delavci iz različnih kolektivov. Prepričan sem, da nam bo to pozneje koristilo tudi v sodelovanju med posameznimi delovnimi organizacijami.

Jože Papič — CEO

„Po dolgotrajnem in napornem šolanju se z obogatitvijo znanjem zadovoljni vračamo v svoje delovne organizacije. Poslušali smo številna predavanja in čeprav smo se veliko naučili, ugotavljamo, da bo treba znanje še naprej izpopolnjevati. Le tako bomo lahko bolje in kakovostno delali v svojih kolektivih. Izredno koristno bo na naše delo vplivalo tudi to, da smo spoznali Iskro kot poslovni sistem in pa to, da smo v šoli spoznali nove kolege, nove sodelavce.“

Milan Nosan — Avtomatika

„V prvi vrsti bi rad pohvalil izredno kakovostno raven predavanj, ki so nam odkrila številne fine, pa tudi sistemski pristop k obravnavi problematike. V celoti gledano je bil tudi učni program dober, čeprav sem pogrešal določena področja, nekateri programi pa so se delno podvajali.“

Šola je bila izredno intenzivna, pa tudi naporna, lahko bi rekel celo prenaporna.

Lado Drobež

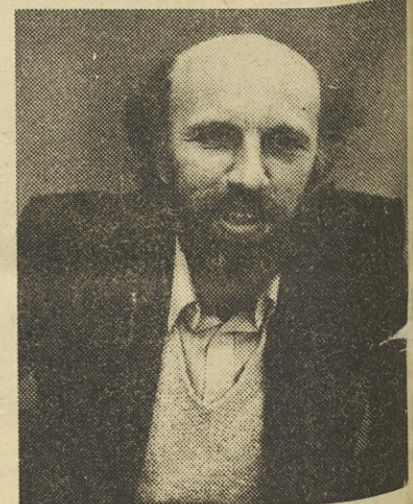
Menim, da bi morali v prihodnje imeti slušatelji prosto tudi ob sobotah ne samo v nedeljah. Čudi me tudi odnos nekaterih Iskrinih delovnih organizacij, da ob stalnem ponavljanju, kako so usmerjene v izvoz, svojih kadrov pa ne pošiljajo v šolo. Tega, da so imeli mnogi med nami velike probleme, da so se lahko sploh udeležili šole, ne bi omenjal. Šli pa smo celo za primer, da se je neka delovna organizacija skušala vsaj za določen čas znebiti nekega delavca in ga je poslala v šolo.“

LOJZKA MARINKO, Zmaj

„Težko je na kratko oceniti Iskrino ZT šolo. Rada bi poudarila, da mi je dala zelo veliko znanja, ki ga bom lahko s pridom uporabila pri svojem delu. To znanje mi vpliva tudi nekakšno varnost in samozaupanje, ki ga človek v teh časih še kako potrebuje. Pri tem mislim zlasti na oskrbo proizvodnje s surovinami in repromateriali pa tudi na plasmata naših baterij.“

V zvezi s šolo bi zelo rada poudarila še to, da smo se med seboj vsi zelo dobro razumeli in da nam bodo ta poznanstva koristila tudi pri poznejšem delu. Seveda so k uspehu šole mnogo prispevali tudi izredno dobri predavatelji. Zlasti so mi bila všeč predavanja o praktičnih primerih.“

Marjan Podstudenšek — Iskra Commerce

„Zaposlen sem v Servisu temeljni organizaciji, ki ima v svojih strateških planih tudi izvoz storitev na tuja tržišča. Glede same šole naj poudarim, da zahteva človeka, pa naj bo to že v predpripravi na šolo, v takolimenovani Mali šoli, kjer smo delali vse vikende, kot tudi sedaj v Škofji Loki, ko v treh mesecih nismo imeli skoraj dneva počitka.“

Sama šola mi je dala mnogo novih znanj in menim, da jih bom lahko uporabil koristno na vsakršnem delovnem mestu.

L. D.

Največji pridobitvi ZT šole — znanje in prijateljstvo

V Škofji Loki se je te dni končala že 5. Iskrina zunanje-trgovinska šola. Slavnostne okrogle mize se je udeležilo vseh 18 slušateljev medse pa so povabili tudi predsednika KPO SOZD Iskra Borisa Lasiča, strokovnega sodelavca v TOZD Zunanju trgovini v Iskri Commerce Mitja Tavčarja in vodjo Iskrinega Izobraževalnega centra Ronalda Maleja.

Okroglo mizo smo izkoristili tudi za nekaj krajših pogovorov z udeleženci šole, za oceno Iskrinih zunanje-trgovinskih šol pa smo zaprosili tudi predsednika KPO Lasiča.

Boris Lasič — predsednik KPO SOZD Iskra

»O pomembnosti Iskrinih zunanje-trgovinskih šol najbrž ni treba nobenega več v Iskri prepričevati. Vključevanje ljudi, ki so prišli iz te šole v najbolj deficitarna področja to pa je izvoz v proizvodni in tržni sferi in v zunanje-trgovinski mreži je zadosten dokaz da je šola še kako potrebna. Obiskovalcem te šole je dala znanje in samozavest, da so sposobni opravljati naloge, ki so jim jih zaupali delavci Iskre.“

Velik pomen zunanje-trgovinske šole je tudi ta, da se v njej spoznajo ljudje iz različnih Iskrinih okolij in da potem to poznanstvo pri svojem delu in pri reševanju problemov tudi koristno uporabijo.

Rad bi pohvalil organizatorje šole, to je Izobraževalni center SOZD Iskra in Ekonomska fakulteta iz Ljubljane hkrati pa menim, da jih moramo vzpodbujati da bodo tako uspešno nadaljevali tudi v prihodnjih letih. Pri Iskrini ZT šola mora biti zgled

tudi drugim v Iskri. Spodobno šolo so se ji že pridružili razvojniki, gotovo pa še več takšnih področij, kjer bi morali sami vzgajati nov kader.“

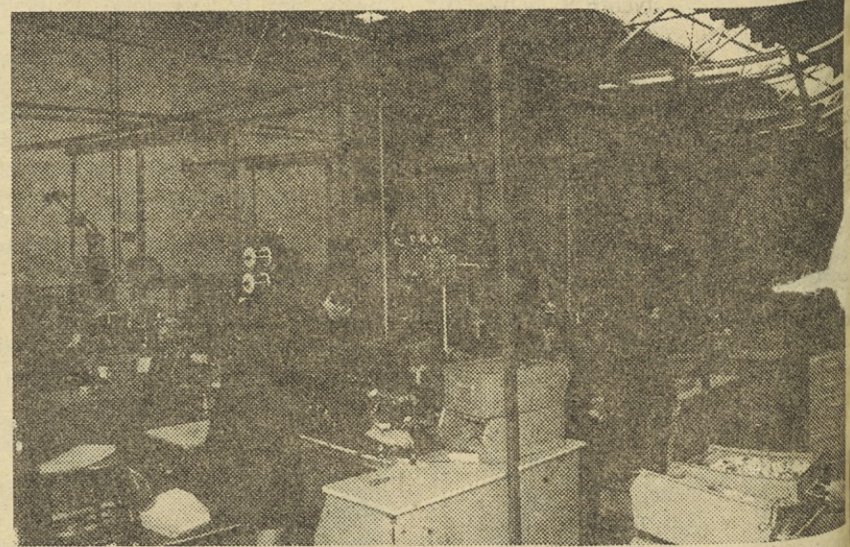
Jure Butina — Široka potrošnja

»Teden dni pred zaključkom šole lahko kot predsednik razredne skupnosti že kolikor toliko celovito ocenim delo naše šole. Prepričan sem, da smo obdelali kakovosten program, specializiran za potrebe celotne Iskre. Za 5. Iskrino ZT šolo je bilo značilno, pa tudi razveseljivo to, da se je udeležilo dosti slušateljev iz neposredne operative, po drugi strani pa je bila dokaj raznolika tudi struktura udeležencev. Menim, da smo bili zelo homogen in discipliniran razred. Z veliko delovno vnaprej in poletno smo žrtvovali veliko svojega zasebnega časa in se tako, vsaj delno, oddolžili svojim delovnim organizacijam, ki so za naše dopolnilno izobraževanje prispevale znatna sredstva.“

Brane Gruban — Iskra Commerce

»Iskrin ugled njeno ime in celovita podoba v nastopih na mednarodnem tržišču so odvisni tudi od obnašanja Iskrinih zunanje-trgovinskih delavcev. Vemo, da imajo številni Iskraši iz proizvodnje in Iskre Commerce veliko stikov s tujimi partnerji in je zato nekaj enoten uniformni nastop velika pridobitev za celotno firmo. Pomembno je, da smo izoblikovali uniformni kodeks pravil obnašanja.“

Nam je pri spoznavanju tega mnogo pripomogla prav šola v Škofji Loki. Velik pomen šole je tudi v tem, da smo se v njej

Manj kot petina lastnih sredstev, potrebnih za obratovanje, pomanjkanje reprodukcijskih materialov zaradi prekinjenih blagovnih tokov, ki so zopet posledica cenovnih nesorazmerij; huda stiska z devizami, ki jih primanjkuje tako močno, da tudi nekaj deset tisoč dolarjev „pošlje“ domov stotnijo delavcev za cel mesec; zastarela in iztrošena oprema, ki je je komaj za nekaj deset starih milijonov dinarjev na zaposlenega; izredno nizki osebni dohodki, ki pehajo sežanske Iskraše na rob socialne ogroženosti — to je TOZD Elektroakustika (na Sežana danes. Doklej še tako? Koliko časa bodo, npr., transformatorje (na fotografiji), ki naj bi bili nosilni (izvojni) program tovarne, izdelovali na strojih iz obdobja povojne izgradnje ali še starejših? Bi drugačna, bolj učinkovita in trdnje organizirana delovna organizacija res pripomogla k lepši bodočnosti kolektiva, ki je v tem trenutku brez dvoma med najbolj — če ne najbolj — ogroženimi v celotni Iskri?

(K članku na 9. strani)

Četrletni rezultati pred odborom

Pretekli petek je bila v poslovnih stolpnici Iskre v Ljubljani 5. seja odbora za samoupravni nadzor SOZD Iskra. Potem, ko se potrdili sklepi 4. seje tega odbora, je udeležencem Janko Šavli, samostojni svetovalec področja za plan in ekonomiko, spregovoril o rezultatih poslovanja SOZD Iskra v letu 1983 in letnem programu SOZD Iskra za leto 1984.

Poslovni rezultati lanskega leta so dokaj zadovoljivi. Seveda pa je ob dobrih finančnih rezultatih vendar treba poudariti pomen vpliva inflacije za našo gospodarsko situacijo, saj nekateri indeksi, četudi nominalno višji, realno pomenijo nazadovanje. Tu bi omenil predvsem področje akumulacije in investicij.

In kako smo poslovali? Realizirali smo 81 milijard din celotnega prihodka, kar pomeni 50 % več kot leto poprej. Vendar so škarje med cenami Iskrinih izdelkov in materialni stroški odprte v Iskrino škodo, saj so materialni stroški narasli za 53 %.

Dohodek je rasel le s 46 %, realizirali smo 25,3 milijarde din, in posledice tega nesorazmerja čutimo tako, da se nam je znižala akumulacija po eni strani in po drugi strani, da nam je zastal osebni dohodek v primerjavi z rastjo življenjskih stroškov. Spremenila se je tudi struktura delitve dohodka, in sicer na škodo čistega dohodka (se pravi tistega dela dohodka, ki ga delimo za svoje potrebe). Povečale so se namreč — in to zelo — obresti (dosegle so kar 4,7 milijarde dinarjev), in po obsegu pomenijo skoraj polovico izplačanih OD, ali pa okoli 1,2 milijarde več, kot smo namenili za akumulacijo.

Rekli bi celo, da so nam obresti pobrale kar 1,5 milijarde akumulacije. Izvozni plan smo izpolnili slabo. Čeprav smo doslej vedno dosegali skoraj 100 odstotno izpolnitev plana, smo tokrat izpolnili plan le 86 odstotno, kar v odnosu na leto popreje pomeni le 8,5 % rast. Res pa je, da je bil izvoz na konvertibilno področje realiziran 100-odstotno in da to pomeni 153 milijonov dolarjev.

Kljub tem rezultatom smo po obsegu doseženega izvoza v Jugoslaviji z 40-odstotno udeležbo na drugem mestu. Večji izvoznik je le Energoinvest, vendar smo na konvertibilnem področju verjetno celo prvi izvoznik v Jugoslaviji, naš delež v izvozu Slovenije pa je 10 %.

Kljub tem uspehom v širših primerjavah bi verjetno vendarle kazalo več pozornosti posvetiti neizpolnitvi ključnega izvoza, saj je dejstvo, da tja prodajamo izdelke, ki jih sicer drugam slabo prodajamo.

Kljub omejitvam smo letos uspeli uvoziti za 110 milijonov dolarjev od tega s konvertibilnega področja 97 mio dolarjev — kar pomeni porast 11 %. Uspeh pa je, da smo v lanskemu letu v dobrih meri nadomestili uvozni material z domačim. Tako smo se po 3-4 letih upočasnjene rasti uvoza že približali stopnji, ko ne bomo mogli le-tega več bistveno zmanjševati, ne da bi to prizadelo samo rast proizvodnje.

Katastrofalno pa je bilo preteklo leto za uvoz opreme, saj smo je uvozili za 4,3 mio dolarjev in kar je le 44 % opreme iz uvoza leta 1982 in globoko pod planom 1983. Zato imamo danes začeti vrsto investicij, ki so ostale nedokončane, ker nismo uvozili oprejanje. Gotovo bo na tem področju akcija tudi na nivoju družbenopolitičnih skupnosti, saj so organizacije naše branže v drugih republikah — kljub temu, da so izvozevali manj — vendarle uspeli dobiti več opreme iz uvoza.

Prodaja na domačem trgu je rastla počasneje kot v preteklih letih. Povečanje je bilo le 29 %, nasprotno pa se je bistveno povečala dobava na domačem trgu. Na slednjo je gotovo vplival tudi zmanjšan uvoz in seveda ne naložbe, kar pa se odraža posebej na porastu novih zalog materiala.

Število zaposlenih se je povečalo za 2,8 %.

Slab uvoz opreme je posledice pustili tudi na področju investicij, saj je še zvil sicer družbeno omejevanje investicij. Tako smo plan dosegli le 43 odstotno.

Da Iskra razvojnoro naravnava pa dokazuje tudi dejstvo, da smo za RR

dejavnost namenili 3,6 mrd din in da so ta sredstva rastla skoraj s stopnjo celotnega prihodka.

Skratka, glede na rečeno smo poslovali razmeroma zadovoljivo. Dodati velja, da smo s staro opremo dosegli 30 % večji dohodek od jugoslovanskega povprečja.

Poprečni OD je znašal 19.115, kar je nekaj nad slovenskim poprečjem, obnašali pa smo se stabilizacijsko, saj smo ob tem zvečali tudi akumulacijo. Za zdaj torej to ravnošje še obvladamo.

Opozoriti velja še na zakon, ki bo v bodoče omejeval porast OD v vseh DO, ki imajo dolgove. Vsekakor bo za to treba podrobneje preučiti izgube, in tako omejiti posledico njihovega vpliva na izplačevanje OD.

In kakšen je program za leto 1984?

Četudi bi morali plan sprejemati že decembra lani, smo ga spet sprejeli šele letos. Rekl bi lahko, da za naslednje leto pričakujemo enako rast kot letos — okoli 47,7 % (materialni stroški bodo še večji — za 54 %, dohodek bo večji le za 34 %). Dohodek bo inflacija gotovo še nekaj dvignila, saj je v sedanje ocene vgrajena le 35 do 40-odstotna inflacija. Tudi za izdvajanja iz dohodka smo predvideli, da se ne bodo bistveno spremenila.

Obresti pa bodo rasle še naprej in nam bodo lahko izničile akumulacijo (seveda pa pogojev poslovanja od maja dalje še ne poznamo).

Bruto OD bo dosegel približno isto raven rasti, rasel bo s 33 % Izplačali bomo torej 13 milijard din — to pa pomeni še nadalje realen padec OD. Pogumno smo planirali pri zaposlenih — število zaposlenih naj bi se povečalo 5 %. Realno zastajanje OD pa se bo pokazalo tudi na akumulaciji, ki bo dosegla 42-odstotno porast. Taka rast pa je tudi nujna, če naj oblikujemo obratna sredstva iz lastnih sredstev. Sedaj Iskra namreč razpolaga le z okoli 19 % lastnih sredstev v svojem poslovanju. To seveda ne odstopa od jugoslovanskega povprečja.

Obseg proizvodnje smo načrtovali glede na razpoložljive kapacitete. Dvignili naj bi ga na vrednost 38 milijard din. Na konvertibilno tržišče naj bi izvozili za 271 milijonov dolarjev, (dolar 64,3 din) uvozili pa za 15 % več kot lani (s konvertibilnega tržišča 17 % več).

Ob izvozu pa velja poudariti še naslednjo misel: v petletnem planu smo se zavezali, da bomo v petih letih realizirali 1,5 milijarde dolarjev izvoza. 271 milijonov dolarjev nam ne zagotavlja več, da bomo ta plan dosegli. Za dosego tako visokih ciljev bi namreč letos morali izvoziti že za najmanj 290 milijonov dolarjev. Izvoz bi moral rasti tako, kot je v preteklosti, s 24 % rastjo — pa smo lani beležili izpad 30 milijonov dolarjev, letos pa, kot kaže, planiramo dodatnih 20 milijonov izpada. V zadnjem letu tega petletja izgubljenega ne bo mogoče nadoknaditi. Ob tem se verjetno velja vprašati, ali smo na področju izvoza res naredili vse, kar bi morali in mogli.

Prodaja doma bo letos rasla s 31 %, nabava s 17 %. Sredstva za RR bodo za 30 % višja, kar pa pomeni zaostanek v primeru z lanskim letom. Ta plan pa seveda še ni upošteval ukrepov, kot so zamrzitev cen — ima pa, lahko bi tako dejali, vgrajeno povprečno jugoslovansko gospodarsko politiko. Vendar ima Iskra določeno prednost pred poprečjem.

Janko Šavli je še poudaril, da trimesečna gibanja kažejo na razmeroma slabo sliko izpolnjevanja plana in da smo pihoteli lag z zaposlovanjem. Ker pa je pomembno, da vemo, kako bomo gospodarili v bodoče, je tudi pomembno, da ugotovimo, kje še imamo rezerve. Te pa bi vsekakor morala ugotoviti, kot so sklenili na odboru, vsaka tozda sama že zato, da bo nazadnje vedela, kje naj išče nadaljnje rezerve in možnosti za poslovanje. Vsekakor pa je nujno, če želimo preživeti, da delovne organizacije realizirajo vsaj zastavljeni plan.

Prav zaradi tega je odbor sprejel tudi sklep, da bo v bodoče na svoje seje uvrščal tudi poročila o kvartalnih rezultatih, da bi tako v primeru, če bi bilo potrebno, lahko hitreje ukrepal.

V nadaljevanju se je Stane Preskar, svetovalec KPO SOZD Iskra poročal o nadaljnjem razreševanju problematike DO Elektrozeve, odbor pa je priporočil novemu odboru, ki bo konstituiran v bližnji prihodnosti, naj

še naprej spremlja problematiko te delovne organizacije do njene dokončne razrešitve.

Zadnja točka dnevnega reda je zajemala stanje na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite v SOZD Iskra v lanskem letu. O tem je poročal član KPO SOZD Iskra Boris Mužič. Odbor je njegovo poročilo sprejel ter na temelju razprave sklenil, naj samoupravne delavske kontrole v DO in TOZD aktivneje delujejo pri zatiranju kraje in čuvanju družbene lastnine ter naj ne čakajo na ukrepe zunanjega pregona.

Dalje je odbor opozoril vse odgovorne v DO in TOZD na izvajanje samoupravnih aktov s področja SLO in DSŽ. Posebej se je zadržal pri problemu poslovnih informacij in potovanj in predlagal, naj bi zadolžili Borisa Mužiča za izpeljavo organizacijskega sistema z nosilci obveznosti pri zajemanju podatkov s tega področja. Strojovne službe SOZD Iskra je zadolžil, naj spremlja spremljanje odnosov med Fakulteto za elektrotehniko in našo DO Mikroelektroniko. Zavzel se je tudi za spoštovanje dogovorjenih predlogov o kadrovski politiki in opozoril na nelojalno prevzemanje kadrov.

Končno je odbor opozoril še na potrebe po informatiki, usklajeni na ravni SOZD, zlasti v zvezi z delovanjem delegatskega sistema, ker je ugotovil, da SOZD še vedno ni križišče informacij, kar pomeni, da stvari še vedno ne tečejo tako, kot bi morale.

Mak

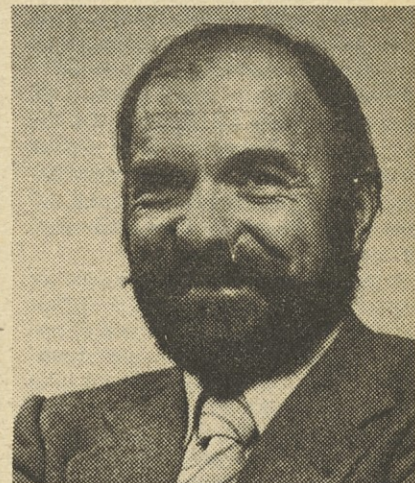
V Zajčji Dobravi bo čez dva meseca vse O.K.

Marko Dev, vodja sejemske dejavnosti v Iskrinem Marketingu je eden tistih Iskrašev, ki se je udeležil vseh dosedanjih prireditvev ob 4. juliju — dnevu borca, dnevu Iskre. To po službeni plati, seveda pa tudi zaradi pripadnosti „Veliki Iskri“.

Vedno so mu namreč zaupali izdelavo načrta prostorske ureditve prireditvenega prostora. Z gotovostjo zato reje že zdaj lahko trdimo, da bo tudi v Zajčji Dobravi čez dva meseca resnično vse potekalo v največje zadovoljstvo številnih udeležencev. Po predvidevanjih organizatorjev — Iskre Commerce — bo 30. junija prišlo v prijetni ambient nedaleč od Ljubljane neke med 13 in 15.000 Iskrašev.

Marku Devu torej že vrsto let zupajo eno najtežjih nalog — od načrtovanja tega, kako bomo prišli na prireditveni prostor in da bomo lahko normalno parkirali, do tega, kje bomo sedeli, jedli in spili kozarec ali dva ter se morebiti tudi zavrteli. Scenografijo bo izdelal Devov sodelavec, prav tako arhitekt, Zvone Zupanek.

„Celoten projekt bo pripravljen že prve dni maja, prav zdajle pa pripravljam načrt za ureditev celotnega prometa, za vse — za tiste, ki bodo v Zajčjo Dobravo prišli s svojimi avtomobili, ali pa z vlaki, avtobusi, mestnim prometom,“ nam je povedal Marko Dev. Izdal nam je tudi podrobno, ki bo gotovo zanimala naše bralce: na prireditvenem prostoru bosta dva

Marko Dev.

odra, ob vsakem pa bo igral ansambel — ob enem domače viže, ob drugem pa sodobno zabavno glasbo.

„Prepričan sem, da bo v Zajčji Dobravi prijetno, le vreme nam bo moralo biti naklonjeno. Želim in upam, da bo tako prijetno, kot je bilo v Sentjernej, Žužemberku in Semiču. Tam so imeli res krasno okolje in Zajčja Dobrava glede tega ne zaostaja.

Najbolj mi je ostal v spominu prav dan Iskre v Semiču: bil je pravi partizanski miting v tistem prekrasnem gaju.“

Načrt prostorske ureditve širšega prireditvenega prostora je seveda te dni najpomembnejša naloga Marka Deva. Še zdaleč pa ni edina. Iz tedna v teden se prav zdaj vrstijo številne sejemske prireditve, doma in v svetu, ki se jih udeležuje tudi Iskra in Marko Dev je s sodelavci zanje zadolžen.

Skupno bodo v Iskrinem Marketingu organizirali letos nad 70 sejmov in razstav. Prav te dni se je končal eden pomembnejših sejmov v Celovcu, na katerem je Iskra sodelovala v okviru predstavitev Ljubljane na sejmu „Prosti čas '84“. Celotno stojnico mesta Ljubljane so izdelali prav v Iskrinem Marketingu in zanj bodo, kot smo zvedeli, dobili tudi uradno priznanje Skupščine mesta Ljubljane.

V takšnih rokah je torej dan Iskre.

Lado Drobež

Mladi pohodniki so se slikali za spomin.

Dvodnevni pohod MPO »99d«

V soboto, 14. aprila smo se zbrali ob 8. v Ljubljani mladi pohodniki iz Iskre, PTT, RTV, Radia Zagreb in vojaki iz kasarne Ljuba Šercerja iz Ljubljane. V načrtu smo imeli pohod od Iskega Vintgarja čez Kurešček na Turjak.

Z avtobusom smo se odpeljali do Iskega Vintgarja, kjer nas je pričakal okoli 900 m visok hrib Kozlove stene. Kljub izredno težavni in strmi poti smo jo mladi ob čudoviti naravi premagali v 3 urah. Na vrhu nas je pričakalo 40 cm belega presenečenja, tako da o oddihu ni bilo govora. Gaziti po snegu je bila še dodatna in naporna obremenitev, tako da smo prišli do Planinskega doma na Kureščku kar utrujeni.

Utrujenost pa je kmalu minila, ker smo bili tako prijazno sprejeti od

oskrbnika, ki nam je nudil dobro jedajo in prenočišče. V domu smo imeli tudi kratek tečaj iz orientacije in spoznavanja radio zvez ter streljanja z zračno puško.

Naslednji dan smo opravili še prijeten pohod proti Turjaku. Vreme in pot sta bila ugodna, tako da smo po treh urah hoda zagledali Turjaški grad, ki pa je bil na žalost zaprt. Pretežni del poti smo opravili po Transverzali kurirjev in vezistov NOB. Na ta način mladi simbolično ohranjamo tradicijo NOB, hkrati pa ti pohodi tudi združujejo mlade iz republik in različnih delovnih sredin.

Zanimivost pohodov pa je vsekakor tudi narava, skozi katero smo pohodniki opravili ta pohod.

Devo Kerič

Med pohodom ni manjkalo dobre volje.

Fisher in Goerz tudi v Iskrinih prodajalnah

Predstavniki Zastopstev in Prodaje iz Iskre Commerce so se dogovorili, da bodo lahko kupci odslej naročali zastopani širokopotrošni program tudi v Iskrinih industrijskih prodajalnah. Gre za takomenovano kataloško prodajo, predvsem izdelkov zabavne elektronike in merilne tehnike firm Fisher in Goerz.

Zastopstva so imela doslej konsignacijsko prodajo v svoji trgovini na Celovski cesti v Ljubljani. Zastopani program široko potrošnih izdelkov je bilo moč naročiti še v Iskrini prodajalni v Mariboru, v Beogradu preko firme Brodokomerc in v trgovini Fontana, v Kopru preko Nanosa in v Ljubljani preko Metalke.

Izdelke Fisherja in Goerza bo moč odslej naročiti tudi v Iskrinih trgovinah v Zagrebu, Novem Sadu, Skopju, Sarajevu in v Titogradu. V teh trgovinah si bodo lahko kupci ogledali in preizkusili izdelke teh dveh znanih svetovnih firm. Na osnovi deviznega in dinarskega vplačila jim bodo Zastopstva nato naročeno blago poslala iz Ljubljane.

LD

DO TELEMATIKA

OBVESTILO

Vse naše upokojence obveščamo, da si lahko ogledajo proizvodne prostore Iskre Telematike na Laborah v petek, 18. maja 1984 od 10. do 13.

VABLJENI!

Bistvena značilnost izdelka — zanesljivost

O dejavnosti zagotavljanja kakovosti oz. njeni zanesljivosti, ki je v Iskri tako poudarjena, smo se tokrat pogovarjali z vodjo laboratorija za zanesljivost, mag. Jožetom Nadrahom in njegovim sodelavcem Mitjem Borkom.

Pravkar sem se vrnil s posveta na temo spremljanja in zagotavljanja kakovosti, ki je bilo letos na Krku in poudarim lahko, da je med vsem posvetovanjem bilo jasno čutiti pesimizem, saj situacija na področju naše dejavnosti zares ni zavidanja vredna.

Pojavljajo se slej ko prej iste težave: premalo vlaganj, publiciranj, — v Sloveniji pa je objav s tega področja še posebej malo — pa tudi siceršnje podpore ta dejavnost nima. Odnos do te, tako pomembne sestavine naše proizvodnje kaže že tudi dejstvo, da je na Fakulteti za elektrotehniko predmet zagotavljanje in spremljanje kakovosti le izbiran. No, enako luč kaže tudi dejstvo, da se tega posvetovanja ni udeležil niti en profesor ljubljanske Fakultete za elektrotehniko,« je že v uvodu poudaril mag. Nadrah, Borko pa je nadaljeval:

»Res je, da so poskusi dragi, dolgotrajni, res pa je tudi, da brez njih prodor na tuje trge ni več mogoč. Zato bi bila nujna banka podatkov. Pri tem bi verjetno kazalo spregovoriti o informacijskem podsistemu področja zanesljivosti in kakovosti, ki bi bil vpet v celoten informacijski sistem. Ideja, ki se zdi razumljiva pa vendar ni tako lahko uresničljiva, saj se tisti, ki ne želijo, da bi bili njihovi slabi podatki dostopni, temu krčevito upirajo. Seveda pa je treba tukaj dodati, da naj se podatki, ki ne drže, ne bi pojavljali, tudi v katalogih ne. Žal se to dogaja in pogosto ugled celotne organizacije trpi zaradi enega samega takega ponesrečenega poskusa potvarjanja podatkov. Poudariti je namreč treba, da je za uspešen preskus potrebno opraviti veliko preskusov, če naj bi bili podatki zanesljivi.

Seveda pa je to nujno!«

Kako torej priti do večje kakovosti in zanesljivosti izdelkov? smo vprašali J. Nadraha nam je rad izčrpno odgovoril.

Na zahtevnih tržiščih lahko uspešno nastopamo samo z izdelki, ki imajo primeren nivo kakovosti in zanesljivosti. Tak nivo pa bomo sedaj in v prihodnje lahko dosegali le z večjimi vlaganji v področje kakovosti in zanesljivosti in s sistematičnim delom. Precej lahko k temu pripomore tudi sodelava z DO Institut za kakovost in metrologijo, ki ima specializirane laboratorije za razne preskuse. Med njimi je tudi laboratorij za zanesljivost.

Kaj je to zanesljivost?

V vsakdanjem življenju pravimo, da je nek izdelek ali pa recimo človek, zanesljiv, če se lahko na njega zanesemo. Zanesljivost je torej bistvena značilnost ali pa v primeru človeka karakterna lastnost v dobrem pomenu besede. V tehničnem področju pa pravimo, da je zanesljivost sposobnost elementa, vezja, naprave ali sistema, da v danem času in pod določenimi pogoji pravilno deluje. Kadar pravimo, da je nek izdelek kakovosten, mora biti tudi zanesljiv, ker je zanesljivost ena od komponent kakovosti. Torej, ko govorimo o kakovosti izdelkov v širšem pomenu besede, mislimo pri tem tudi na zanesljivost.

Kolikšna naj bo zanesljivost?

Ker ne moremo vseh možnih napak predvideti in ker se ne moremo pred vsemi napakami zaščititi, ne moremo nikoli doseči, da bi bili izdelki 100% zanesljivi. S primernimi sredstvi pa se lahko bolj ali manj približamo temu idealnemu primeru. Kolikšna naj bo torej zanesljivost elementov, naprav ali sistemov? Marsikdo bi dejal, da naj bo kar največja. Ker je večja zanesljivost ponavadi povezana tudi z

večjimi stroški, bi lahko rekli, da naj bo zanesljivost optimalna.

Kolikšna je ta optimalna zanesljivost pa ni enostavno ugotoviti, spreminja se s časom zaradi konkurence, uvajanja novih tehnologij itd., odvisna je predvsem od namena uporabe posameznega izdelka. Zanimivo pa je, da je v zadnjem času tendenca večanja zanesljivosti, tudi za širokopotrošne izdelke, kar prakticirajo zlasti Japonci in so s tem prisilili tudi ostale proizvajalce (tudi mi nismo izzeti), da jim sledijo, če želijo enakopravno konkurirati na svetovnem tržišču.

Kakovost Iskrinih izdelkov

V zadnjih letih je v Iskri dozorelo spoznanje, da je uspešnost njenega nastopa na tržišču, zlasti mednarodnem, usodno povezana s kakovostjo izdelkov. Tako lahko vidimo, da je v zaključkih ZT konference Iskre vedno poudarjena potreba po izboljšanju kakovosti izdelkov. Prav tako je že s SaS zagotavljanju kakovosti izdelkov in storitev organizacij Iskre željena kakovost Iskrinih proizvodov lepo opredeljena:

— Iskrina kakovost naj doseže nivo kakovosti proizvodov vodilnih svetovnih firm in se s tem uvrsti med proizvajalce vrhunske kakovosti,

— Nivo kakovosti izražen v nacionalnih in mednarodnih standardih in priporočilih predstavlja za Iskrine proi-

Jože Nadrah.

zvede minimalni nivo, zato naj Iskrina kakovost ta nivo presega in s tem zagotovi temeljni pogoj za konkurenčnost.

Dejstvo je, da samo deklarativno izjavljanje, da smo za boljšo kakovost, pa naj ponavljamo to še tolikokrat, ne bo prav nič izboljšalo kakovosti izdelkov. Za dejansko doseglo boljšo kakovost si moramo najprej opredeliti željeni cilj za vsak konkretni izdelek, n.p. nivo kakovosti, ki je izražen z nekim internim, nacionalnim ali mednarodnim standardom, na drugi strani pa moramo dobro poznati sedanji nivo kakovosti, da lahko v primeru nedoseganja željenega cilja primerno ukrepamo in da dejansko tudi ukrepamo.

Razvojna pot laboratorija

Laboratorij za zanesljivost je bil ustanovljen že v okviru Zavoda za avtomatizacijo. Ukvarjal se je zlasti s preskušanjem elektronskih elementov. Zaradi premajhnega interesa Iskre pa je razpadel in dejavnost na področju zanesljivosti je zamrla. Šele od leta 1979 naprej, ko se je Iskra vse bolj usmerjala na zunanja tržišča in ko so se začele pojavljati težave zaradi neustrezne kakovosti in zanesljivosti, je ta dejavnost ponovno oživila in je bil torej ponovno ustanovljen laboratorij za zanesljivost.

Velikost laboratorija

V laboratoriju je trenutno 5 sodelavcev, kar je premalo glede na naše sedanje, predvsem pa pričakovane prihodnje naloge na področju zanesljivosti, kajti Iskra bo morala veliko več vlagati

v kakovost in zanesljivost, če bo želela uspešno nastopati na zahtevnem svetovnem tržišču. Zaenkrat nam pomagajo sodelavci iz ostalih laboratorijev, zlasti za področje telefonije. Na večje število sodelavcev bi lahko šli le v primeru, če bi imeli s posameznimi DO Iskre sklenjene pogodbe o dolgoročnem sodelovanju. Zaenkrat pa poskušamo čim več s teamskim delom.

Osnovna dejavnost laboratorija

Osnovna dejavnost laboratorija je ugotavljanje zanesljivosti elementov, naprav in sistemov na osnovi izvajanja preskusov zanesljivosti in zbiranja podatkov o odpovedih v eksploataciji, oz. napovedovanja zanesljivosti naprav in sistemov na osnovi izračunov.

Za področje elektronskih elementov so potekali preskusi zanesljivosti nekdanj pri nas, sedaj pa se le-ti izvajajo po posameznih tovarnah pod našim mentorstvom. Obdelava dobljenih podatkov iz preskusa in izdelava poročila o preskusu (evidenčni list o preskusu zanesljivosti) pa naredimo običajno v našem laboratoriju.

V zadnjem obdobju pa so potekali pri nas preskusi zanesljivost naslednjih naprav:

— elektronski telefonski aparat ETA 80, ETA 85, ETA 807

— univerzalni instrument DIGIMER 30

— barvni televizijski sprejemnik TV-80 AZUR

— sesalna enota MKE 1716

— črpalka BLED

Izdelali smo tudi več napovedi zanesljivosti naprav n.p.:

— elektronski telefonski aparat ETA 80

— univerzalni instrument DIGIMER 30

— sistem za krmiljenje obdelovalnih strojev LJUMO-PNC-50

— naročniško vezje 2018 AA

— kazalnik pozicije NP37

Razen tega smo se ukvarjali tudi z raznimi drugimi preskusi n.p. s preskusi za utekavanje, meritvijo mikroklima itd.

Sodelujemo tudi pri obravnavi predlogov za jugoslovanske standarde, ki obravnavajo zanesljivost elementov, naprav in sistemov, v TO 56 in JEK ter v drugih telesih, ki obravnavajo zanesljivost.

Vodimo, oz. vzdržujemo in dopolnjujemo banko podatkov o zanesljivosti domačih in tujih elementov. Občasno sodelujemo tudi s predavanji iz področja zanesljivosti, ki jih organizira Iskrin izobraževalni center.

V lanskem letu smo delali na posebni raziskovalni nalogi, ki ima za cilj razvoj izločilnih postopkov v proizvodnih procesih za zagotavljanje profesionalne kakovosti elementov za elektroniko in ki bo v naslednjih letih pripeljala k praktični realizaciji z uvajanjem primernih izločilnih postopkov v posameznih TOZD proizvajalkah elementov.

V letošnjem letu pa planiramo, razen nadaljevanja že prej omenjene naloge o izločilnih postopkih, začeti z novo raziskovalno nalogo, ki bo obravnavala kakovost velikih sistemov. Težave se pojavljajo že, ko je treba definirati kakovost velikega sistema, n.p. v pogodbah, težave pa so še zlasti pri zagotavljanju kakovosti od razvoja, tehnologije in vzpostavitve sistema in tudi, ko jo je treba dokazovati.

Želje za prihodnost

Želja našega laboratorija pa tudi cele DO IKM za prihodnost je, da bi lahko v kar največji meri pomagali DO Iskre pri doseganju primerne nivoja kakovosti in zanesljivosti njihovih izdelkov, saj sta položaj in perspektiva DO IKM odvisni od položaja in perspektive vseh DO v Iskri. Seveda pa ni enostavno ugotoviti, kaj je v posameznem konkretnem primeru potrebno storiti za doseg zadovoljive kakovosti in zanesljivosti, prav tako pa tudi ni vedno mogoče zainteresirati posamezne DO za te akcije, ker predstavlja to. kratkoročno gledano, samo dodatne stroške. Zato bi bilo v Iskri potrebno najprej narediti vsaj dve stvari:

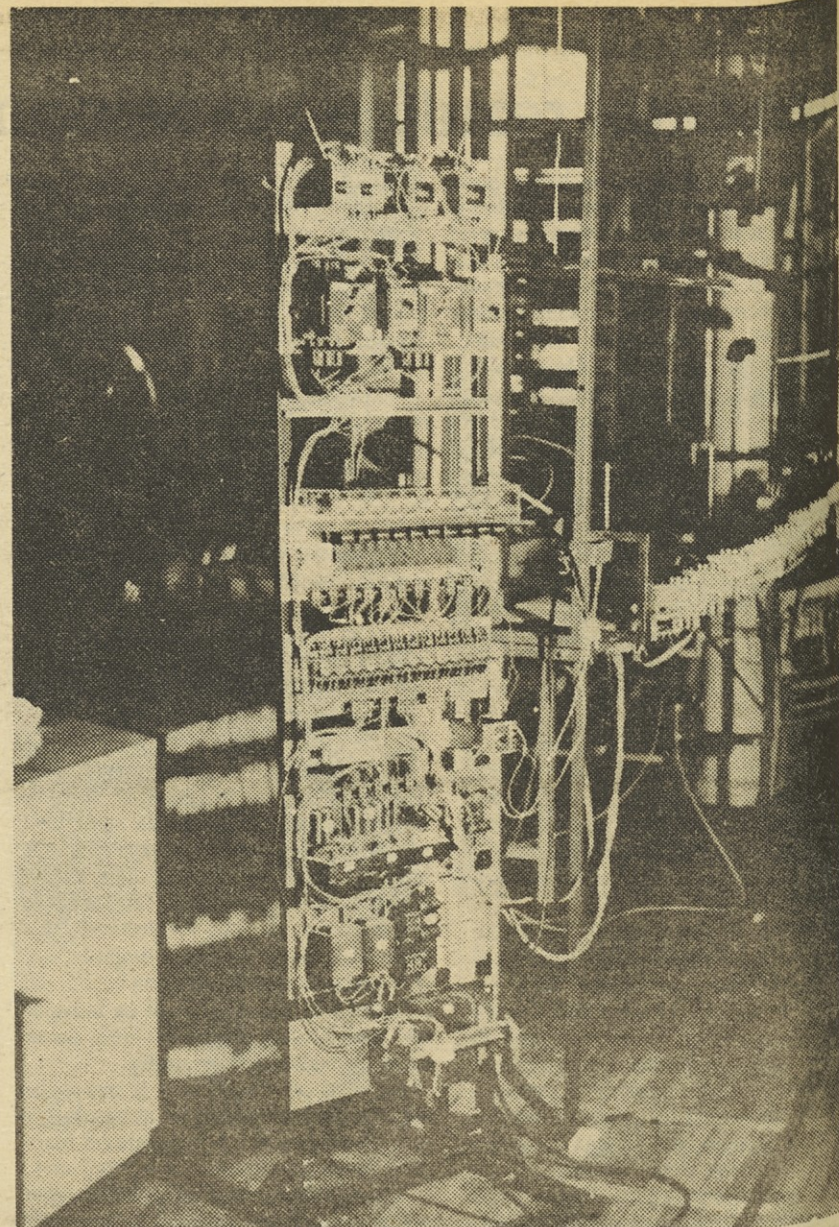
1- Za posamezne elemente, naprave in sisteme čim bolj opredeliti željeni nivo kakovosti in zanesljivosti, ki bi ga nato poskušali v nekem določenem času na vsak način doseči.

2- Stalno spremljanje dosežene ravni kakovosti in zanesljivosti

Težisce našega dela v prihodnosti pa naj bi bilo na naslednjih dejavnostih:

— Preskusi zanesljivosti elementov naprav in sistemov (oz. sodelovanja pri njih),

— Napovedi zanesljivosti naprav in sistemov v tesni sodelavi z razvijalci in to v razvojni fazi, ne pa šele potem, ko se naprave že proizvajajo in je kakrš-

Preizkušanje zanesljivosti telefonov s tastaturo.

nokoli spreminjanje izdelka težavno in drago,

— Pospešeni preskusi s konstantnimi in stopnjevanimi obremenitvami ker so ti preskusi kratkotrajni in zelo učinkoviti,

— Primerjalni preskusi, zlasti sedaj, ko je potrebno uvožene elemente nadomeščati z domačimi. Pred vgradnjo je vsekakor priporočljivo narediti primerjalni preskus, ki pokaže, če je domač element enakovreden uvoženemu,

— Prevzemni preskusi za zahtevne kupce (npr. JLA)

Te preskuse bi lahko opravljali v celoti oz. pri njih sodelovali. Tako bi bil zagotovljen enoten pristop pri reševanju te problematike,

— Uvajanje standarda za zagotavljanje zanesljivosti sistemov naprav in komponent v posamezne DO Iskre.

Nujno potrebno je, da zanesljivost preučujemo kot karakteristiko sistema, naprave ali elementa in to od razvojne faze pa do konca njihove življenjske dobe in da zanesljivostne izkušnje ene generacije izdelkov, inženirjev ali tehnologij uporabimo pri naslednji. Zato je potrebno, da ugotovimo vsak faktor, ki vpliva na zanesljivost v posame-

fazi življenja nekega izdelka in ga preučimo v odnosu na druge faktorje. Ta postopek lahko oblikujemo v zanesljivostni program.

Preskusna oprema

Za ugotavljanje dejanskega stanja kakovosti in zanesljivosti je potrebna preskusna oprema. Brez te opreme je čisto nemogoče doseči visok nivo kakovosti in zanesljivosti. Del te dodatno potrebne preskusne opreme bi morali imeti v posameznih TOZD, del pa v IKM, ker je IKM kot neodvisno preskuševališče nujen člen v verigi zagotavljanja primerne nivoja kakovosti in zanesljivosti Iskrinih izdelkov. Smiselno je, da bi bila v IKM locirana tudi vsa tista preskusna oprema, ki bi se v posameznih DO premalo uporabljala in bi bilo kupovanje te opreme za posamezne DO ekonomsko neupravičeno.

Žal pa je ta oprema, ki je v precejšnjem delu tudi iz uvoza, zelo draga in jo bodo posamezne TOZD težko nabavile, še zlasti pa to velja za številčno majhno DO IKM, ki ne bo mogla sama z lastnimi sredstvi kupiti potrebne preskusne opreme v takem obsegu, da bi lahko opravljali potrebne preizkuse za vso Iskro.

SOZD ISKRA Izobraževalni center

razpisuje STROKOVNO IZPOLNJEVANJE na temo:

OSNOVE KAKOVOSTI IN STATISTIČNE METODE
v času od 15. 5. do 18. 5. 1984 v Škofji Loki

Izobraževalni center pri DSSS SOZD Iskra je v okviru programa izobraževanja na področju kakovosti, v sodelovanju s kolegijem področja kakovosti pripravil program izobraževanja za kontrolne tehnologe in za delavce, ki jim je potrebno znanje iz zanesljivosti.

Razpisani seminar je lahko samostojen in v tem primeru obsega temeljno gradivo za delavce v kontroli kakovosti, ki morajo poznati osnove in statistične metode.

V okviru ciklusa 4 seminarjev za kontrolne tehnologe so osnove kakovosti in statistične metode prvi uvodni in obvezni seminar. Vsak kontrolni tehnolog mora še posebno pred seminarjem „Izdelovanje kontrolne tehnologije“ uspešno zaključiti tudi razpisane.

Tudi seminarji za zanesljivost so pripravljani tako, da predstavlja ta seminar osnovo in pogoj za udeležbo na vseh seminarjih, saj obsega tudi nekaj teoretičnih osnov zanesljivosti, ki so za uspešno sodelovanje pri obravnavanju zanesljivosti nujno potrebni.

IZOBRAŽEVALNI PROGRAM:

1. Načela kvalitete proizvodnje
2. Načela koordiniranja
3. Osnove in uporaba statističnih metod
4. Statistična kontrola prevzemanja
5. Prilagajanje porazdelitev z grafičnimi metodami
6. Osnove teorije statističnega ocenjevanja.

ČAS IN KRAJ:

S programom strokovnega izpopolnjevanja bomo pričeli 15. 5. 1984 ob 9. v hotelu Transturist Škofja Loka. Zaključek seminarja bo dne 18. 5. 1984 ob 14.

VODJA PROGRAMA:

Drago Dolenc, dipl. ing. Iskra ZORIN, TOZD Biro za industrijski inženiring, Ljubljana.

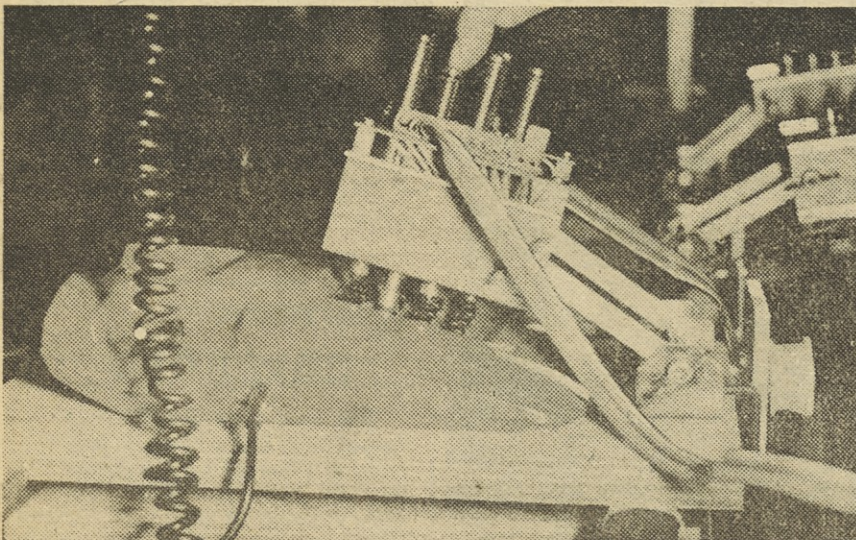
CENA strokovnega izpopolnjevanja:

V ceno 8.500 din so vključeni penzijski stroški in kotizacija. Za navedeno ceno bodo TOZD prejeli račun na podlagi podpisane prijavnice. Potne stroške si uredijo udeleženci v svojih TOZD, oz. DSSS.

PRIJAVE:

Prijavnice pošljite najkasneje do 11. 5. 1984 na naslov SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana, Trg revolucije 3/XI.

Podrobnejše informacije o vsebini seminarja lahko dobite pri Dragu Dolencu na tel. št. 061/222-963, ali 061/222-933.

Detajl s preizkusnega mesta.

Med letošnjimi nagrajenci Sklada Borisa Kidriča

DO AVTOELEKTRIKA

FRANCETU BRECLJU, DIPL. ING. IN SEJJADU SALAMU, DIPL. ING. za razvoj tehnološkega postopka za proizvodnjo halogenskih žarnic.

Sejjad Salam.

SEJJAD SALAM iz tovarne žarnic Ljubljana je prejel Kidričevo nagrado za razvoj in tehnološki postopek za proizvodnjo halogenskih žarnic. Je vodja razvoja v tej TOZD, letos pa poteka štirinajsto leto njegove zaposlitve. Ob našem obisku nam je povedal:

Ta naloga je bila vrsto let na inštitutu za elektroniko in vakuumsko

tehniko v Ljubljani. Z nalogo sva se spoprijela s kolegom iz inštituta Francetom Brecljem. On je pričel raziskovati, kakšne so potrebne čistoče pri polnilnem plinu, moja naloga pa je bila tehnološki prenos te naloge v proizvodnjo naše TOZD. Seveda sva se srečevala z mnogimi problemi — spoj kremen s kovino, spoj kovine na kovino, volfram — volfram itd. Tu so krovine, izredno težko varljive. Dosegala sva slabe rezultate, postopno, z različnimi izboljšavami pa sva dosegla tako kvaliteto, da je bila boljša, kot jo predpisujejo mednarodni in JUS standardi. Ta ohrabrujoči uspeh je bil povod še za osvajanje cele vrste drugih tipov halogenskih žarnic kot naprimer dvonitna H4, projektorske, žarnice majhnih moči za točkasto osvetljevanje itd.

Seveda mi nagrada veliko pomeni, prvič v zgodovini TOZD smo jo dobili, je pa seveda tudi stimulacija za še zavzetije delo v razvoju in proizvodnji. Moram pa poudariti, da za nagrado nisem zaslužen le sam, tu je tudi krog mojih sodelavcev, brez katerih bi tega uspeha ne dosegel. Ob tej priložnosti se jim za vso pomoč toplo zahvaljujem.

UTEMELJITEV

Uvedba proizvodnje halogenskih žarnic pri nas predstavlja korak v prestrukturiranju naše tovrstne industrije v smeri sodobnejših, dohodkovno in izvozno ugodnejših izdelkov.

Doma razvita tehnologija za proizvodnjo halogenskih žarnic različnih vrst omogoča velikoserijsko proizvodnjo takih žarnic v zelo dobri, ponovljivi kvaliteti. Uspešno so bila rešena vprašanja sestave in čistosti plinskih zmesi za polnjenje, zanesljivega spoja kovina-steklo s stiskanjem in polavtomatskega črpalnopolnilnega postopka. Razvita in izdelana je bila tudi oprema za proizvodnjo srednje velikih količin. Na tej opremi izdelane avtomobilske žarnice so zlahka dosegle mednarodno homologacijo in so po kvaliteti in življenjski dobi primerljive z zelo dobrimi tovrstnimi tujimi izdelki.

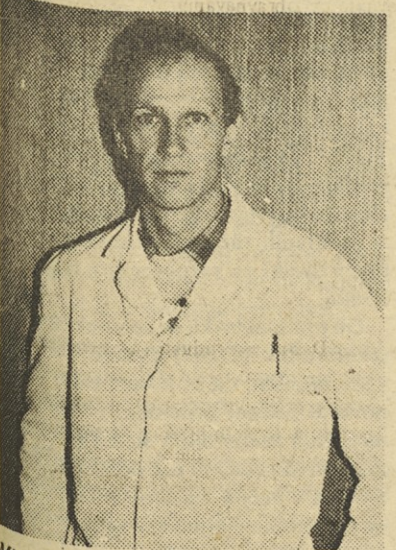
Do konca leta 1982 je Iskra — Žarnice že proizvedla po teh postopkih in na tej opremi okrog 100.000 enonitnih avtomobilskih žarnic (H3) od tega jih je 28% direktno izvozila, z določeno količino pa je omogočila Saturnusu izvoz kompletnih žarometrov. Že ta količina je povečala prihodek TOZD Iskra — Žarnice za okrog 20 milijonov dinarjev.

DO TELEMATIKA

ŠTEFANU URANKARJU, DIPL. ING. IN MIRANU BRATKOVIČU, DIPL. ING. za zasnovo materialne opreme Zasebne centrale SI 2000/020.

Med letošnjimi dobitniki Kidričeve nagrade sta tudi dva člana našega delovnega kolektiva — Stefan Urankar in Miran Bratkovič. Nagrado sta prejela za zasnovo in razvoj materialne opreme zasebne centrale SI 2000/020.

Iz pogovora z njima smo zvedeli, da sta Miran in Stefan bivša sošolca in da je njuna ustvarjalna pot vseskozi na nek način prepletena. Oba sta se kot diplomirana inženirja elektrotehnike pred dobrimi devetimi leti zaposlila v Iskrini temeljni organizaciji ATC in kmalu začela delati na področju razvoja materialne opreme za sodobne telekomunikacijske sisteme. Zdaj sta zaposlena v novoustanovljeni temeljni organizaciji Raziskave in razvoj, Miran

Miran Bratkovič.

kot vodja razvoja materialne opreme za projekt SI 2000/020, Stefan pa kot vodja področja za računalniško

od enega telefonskega aparata do drugega. V ta namen je bila med drugim razvita tudi plošča DST (ki sodi v sklop nagrajenega dela). Ta plošča izvaja komutacijo med digitalnimi signali. V vsak osnovni modul vgradimo po eno in s tem glede na število modulov, ki jih vsebuje določen telekomunikacijski sistem, povečujemo komutacijsko polje. Pri razvoju omenjene plošče sta nastopila predvsem dva problema: prvega je predstavljala povezava osnovnega modula s ploščo oziroma s samim centralnim delom, ki opravlja komutacijo.

Ta povezava mora biti zelo zanesljiva, zato smo se odločili za standardne prenose, kakršne uporabljajo v svetu. Drug problem pa je predstavljala povezava plošč DST med seboj na hitrem vodilu, prek katerega se vrši komutacija. Z omenjenim vodilom smo imeli precej težav, saj so hitrosti na njem zelo velike. Probleme smo uspešno odpravili in zdaj komutacijsko polje deluje. Uporabljamo ga in vgrajujemo v centrali SI 2000/020 in SI 2000/121.

Poleg komutacije je v skupinskem stikalu še neka plošča — plošča za konferenco. Gre za vezje, ki seštevata digitalne signale in s tem daje možnost istočasnega pogovora večjega števila uporabnikov: vstop telefonistke, vstop tretjega v zvezo itn.

Naše komutacijsko polje je prvo tovrstno polje, ki smo ga uspeli razviti doma. Najprej je bila izdelana ena sama digitalna centrala SI 2000/020, ki je leto dni poskusno obratovala v naši delovni organizaciji. Osnovne napake na novi centrali so bile polagoma odpravljene in nato smo začeli z redno proizvodnjo. Doslej so bile izdelane štiri tovrstne centrale: dve od teh sta že priključeni pri kupcih in delujeta.

Stefan Urankar.

Stefan Urankar: „Na Fakulteti za elektrotehniko sem študiral telekomunikacije, ko pa sem se zaposlil v Iskri, sem prav kmalu napravil prve korake na področju mikroročunalništva, in sem se nazadnje popolnoma prekvalificiral. Moj mentor pri tem je bil Janez Stare, ki me je vpeljal v mikroročunalniško tehniko. Pomembnejšo preizkušnjo je za nas razvijalce pomenil mikroročunalnik za centralo SI 2000/010. Kasneje se je naše razvojno delo nadaljevalo na centrali SI 2000/020. Omenjena centrala je bila večja in je zahtevala več med sabo povezanih mikroročunalnikov, ki so imeli različne zasnove in funkcije. Treba je bilo torej opraviti veliko razvojnih nalog.“

Mikroprocesorski računalnik omogoča distribuirano krmiljenje telekomunikacijskega sistema. S tem dosežemo večjo fleksibilnost, zanesljivost in razširljivost sistema. Pri računalniku gre v bistvu za sklop mikroročunalnikov, ki so zasnovani nekoliko različno, odvisno pač od tega, v katerem modulu se nahajajo, oz. od funkcij, kakršne se od posameznega mikroročunalnika zahtevajo. Centrala SI 2000/020 ima tri tipe mikroročunalnikov: prvi se nahaja v stikalnih moduli, drugi v skupinskem stikalu in tretji v pomnilnem modulu. Vsi ti mikroročunalniki imajo centralne enote enake, razlikujejo pa se v enotah, ki so tipične za aplikacijo v posameznem modulu. Računalnik se imenuje TK 6800. V nekoliko drugačni izvedbi ga uporabljamo še v centrali SI 2000/010 v sistemu SUKL in UNI-TEST-u.

Razvojno delo na osembitnem računalniku za centralo SI 2000/020 (to delo je bilo nagrajeno s Kidričevo nagrado) sem najprej opravljal sam. Razvil sem centralno enoto, pomnilnik in konzolo. Kasneje so se mi pridružili drugi sodelavci, tako da smo delo zaključili kot skupina. Pri tem bi

rad poudaril predvsem prispevek Franca Dolence, Janeza Oraniča in Darka Beleharja, pa tudi drugih, mlajših sodelavcev.

Računalnik je bil zasnovan in razvit posebej za centralo SI 2000/020. Želeli smo doseči čimvečji obseg njegove kontrole in čimvečjo zanesljivost. Vpeljali smo več posebnih funkcij. Nekoliko smo se zgedovali po sistemu Metaconta in hkrati uporabili najodobnejšo tehnologijo, ki je bila ob začetku razvoja na voljo.

V slovenskem in jugoslovanskem prostoru je omenjeni računalnik nedvomno sodoben izdelek, če pa ga primerjamo z doganjanji v svetu, moramo seveda ugotoviti, da nas je svetovni razvoj spet prehitel. Bodoči veliki telekomunikacijski sistemi Iskre Telematike bodo potrebovali še bolj zmogljive računalnike. Zato že lep čas teče razvoj šestnajstbitnega računalnika, katerega bomo uporabljali v bodočih telekomunikacijskih projektih. Njegova procesna moč bo desetkrat večja od sedanjega, imel pa bo tudi zelo velik pomnilnik.

Pri razvoju novega računalnika smo se združili strokovnjaki Iskre Delte, Inštituta Jožef Stefan, Fakultete za elektrotehniko in Iskre Telematike. Pri nas pripravljamo predvsem specifikacije. Osnovne enote so že razvite, trenutno pa so v fazi razvoja krmilniki teh enot. Seveda nas v zvezi z novim računalnikom čaka še zelo veliko dela.

Medtem pa je razvoj osem-bitnega računalnika za centralo SI 2000/020 v glavnem zaključen. V novejšem obdobju se ukvarjamo predvsem s problemi finalizacije, izboljšanja kvalitete, z dokumentacijo, torej z deli, ki so potrebna, da bo izdelek usposobljen in zanimiv za redno proizvodnjo, ki pravzaprav že teče.

Na koncu bi rad dodal še to, da Kidričeva nagrada, ki sva jo prejela s sodelavcem Miranom Bratkovičem, ni priznanje le nama, pač pa priznanje vsem najinim ožjim sodelavcem, kot tudi celotni delovni organizaciji Iskre Telematiki.

Kazimir Mohar

UTEMELJITEV

Razvoj telefonske centrale SI 2000-020 predstavlja pomemben razvojni dosežek, ki temelji na predhodnem raziskovalnem projektu ISKRA 2000. S proizvodnjo teh central se je ISKRA uvrstila med proizvajalce najsodobnejših telefonskih central s sodobnimi koncepti in tehnologijo. Ta dosežek, ki mu bodo sledile še nove, obsežnejše centrale s PCM komutacijo in programskim krmiljenjem, zagotavlja tovarni ISKRA—Telematika tehnično in ekonomsko konkurenčnost na domačem in tujem trgu.

DO KIBERNETIKA

DR. CIRILU ZEVIKU IN JOŽETU HORVATU za postopek za kontinuirno vroče pospajkovanje trakov iz bakra in njegovih zlitin.

Letošnje nagrade za izume in tehnične izboljšave so prejeli tudi trije strokovnjaki iz DO Iskra Kibernetika.

Dr. Ciril Zevnik in Jože Horvat iz TOZD Razvojno-tehnološki center sta bila nagrajena za inovacijo „Postopek za kontinuirno vroče spajkanje trakov iz bakra in njegovih zlitin“. Elektronska industrija uporablja trakove iz medenine, novega srebra in bronu za štančanje priključkov, letvic, peres ipd. Površine trakov bi se morale

riju ipd., ker klima za tako delo v Iskri Kibernetiki ni ustrežna. Naprava je bila dokončno izdelana v sodelovanju s TOZD Vzdrževanje in s prototipno delavnico TOZD RTC. Predvsem sta morala uskladiti posamezne operacije v postopku: od odvijanja traku, razmaščevanja, hlajenja, spajkanja po eni strani, ponovnega hlajenja, spajkanja po drugi strani, pranja, sušenja do ponovnega navijanja. Postopek je tehnično dodelan in tehnološko izpopol-

Od leve: dr. Ciril Zevnik in Jože Horvat.

dobro spajkati tudi po daljšem skladiščenju, zato jih je treba predhodno pospajkati s slojem kositra ali spajkalne zlitine kositer-svinec.

Že pred več leti so bili opravljeni številni preskusi, da bi omenjeno tehnologijo vpeljali v našo proizvodnjo, saj so Iskrini tehnologi tako obdelane izdelke videli na sejnih in v tujih firmah. To je avtorjema uspelo šele pred tremi leti po trdem delu in premagovanju ovir in odporov. Odločila sta se za vroče kontinuirno nanašanje kositra ali spajke na trak in postopek: razvile, ki jo uporablja TOZD MKD v DO Iskra Telematika. Rešiti sta morala številne probleme, sama sta risala načrte, delala v mehanskem laborato-

njen, dosedanje izkušnje kažejo, da stalna kakovost nanosa ustreza zahtevam, kar omogoča zanesljivo zamenjavo trakov iz uvoza.

Dr. Ciril Zevnik opravlja naloge raziskovalca, ukvarja se predvsem s problemi korozije in površinske zaščite, za Razvojno-raziskovalno enoto pa naj bi vodil projekt Nove tehnologije. Elektrotehnik Jože Horvat pa opravlja električne meritve v vhodni kontroli in rešuje tekoče proizvodne probleme. Oba delata v oddelku za površinsko zaščito in tipske preskuse. Omenimo še to, da se v Tovarni števecv kažejo zahteve po omenjenem postopku. Za know-how te tehnologije se zanima tudi DO Iskra Avtomatika.

UTEMELJITEV

V elektronski industriji se uporablja velika količina trakov iz medi, novega srebra in bronu za štančanje različnih priključkov, letvic, peres in podobnega, ki morajo biti pospajkani. Možnost pospajkanja teh materialov se z daljšim uskladiščenjem poslabša. Zato je treba površino predhodno pospajkati s kositrom ali spajko Sn Pb.

Avtorja sta se odločila za postopek vročega kontinuirnega nanašanja kositra ali spajke na trak, tako da se lahko pospajka cel trak ali samoposamezni pasovi eno — ali obojestransko. Postopek je popolnoma mehaniziran in omogoča poljubno prilagajanje potrebam glede debeline nanosa ali širine pokritja površine traku. Postopek je tehnično dodelan in tehnološko izpopolnjen, tako da izdelki ustrezajo po kvaliteti uvoženim. Avtorja sta tudi skonstruirala celotno napravo za mehanizirano pospajkovanje trakov. Dosedanje izkušnje so pokazale, da stalna kvaliteta nanosa ustreza zahtevam, zato je možna zanesljiva zamenjava uvoženih trakov z domačimi.

Med letošnjimi nagrajenci Sklada Borisa Kidriča

DO AVTOMATIKA

MATIJI KODRIČU, DIPL. ING., ALOJZU KOZINCU, DIPL. ING., DARKU DRGLINU, DIPL. ING., SAMU PRODANU, DIPL. ING. IN JURIJU JURŠIČU za delo Računalniška tehtnica RT 211 s priborom.

Med letošnjimi 105. nagrajenci sklada Borisa Kidriča, ki so prejeli 21 nagrad za izume in tehnične izboljšave, sta tudi dve skupini iz delovne organizacije Avtomatika. Skupini sta prejeli nagradi za:

- računalniško tehtnico RT 211 s priborom
- in naprave za povezavo operatorja z računalniškim sistemom za vodenje procesov v realnem času.

Računalniško tehtnico RT 211 je razvila skupina delavcev: Matija Kodrič, Alojz Kozinc, Darko Drglin, Samo

Elektromehanska tehtnica RT 211 je prva domača naprava za merjenje mase točnostnega reda (III) do 3000 delcev. Po načinu delovanja in osnovnih funkcijah je enakovredna tovrstnim modernim napravam svetovnih proizvajalcev. Zaradi koncepta gradnje in programskega dela pa dovoljuje večjo fleksibilnost in direktno priključevanje zunanjih enot. Tehtnica je namenjena za tehtalne naprave v industriji, kjer se zahteva velika točnost, zanesljivost delovanja, odkrivanje in odpravljanje motilnih vplivov ter hitro

Skupina nagrajencev iz DO Avtomatika.

Prodan in Jurij Juršič z oddelka industrijsko tehtanje in doziranje TOZD Razvojni institut.

Odločitev, da se pristopi k razvoju nove tehtalne naprave, ki naj bi izpolnjevala zahteve kot: možnost uporabe v javnem prometu, možnost priključitve na višji nadzorni sistem in imela vgrajen mikroprocesor, s čimer bi dosegli višji tehnološki nivo, je bila sprejeta v začetku 1982. leta. V izredno kratkem času, v letu in pol, je omenjena skupina prenesla zamisli v končni izdelek. Najprej so bili izdelani trije prototipi in opravljene primerjalne meritve. Za zadovoljitev kompletne ponudbe so istočasno razvili tudi oddaljeni kazalnik KO 213 in semafor S 214 kot dodatno opremo. V juniju 1983. pa je na Zveznem zavodu za mere in plemenite kovine tehtnica dobila uporabno dovoljenje. Delež uvoznega materiala v napravi je sorazmerno majhen.

prilagajanje posebnim zahtevam uporabnikov.

Tehtnica je bila prvič prikazana na lanskem spomladanskem velesejmu v Novem sadu, kasneje pa na sejmu Elektronike v Ljubljani in na specializirani mednarodni razstavi procesne merilne opreme Interkama v Düsseldorfu.

Nadaljnji razvoj skupine je usmerjen v pripravo in gradnjo krmilja za doziranje, s čimer bi uporabnost tehtnice v industriji še bolj razširili.

Proizvodni program tehtnice bi, kot je bilo dogovorjeno, v prvem četrtletju tega leta morala prevzeti TOZD Avtomatske in varilne naprave. Kljub nekaterim objektivnim in subjektivnim vzrokom bo potrebno redno proizvodno čimprej vpeljati, če bomo hoteli doseči tisti ekonomski učinek, ki ga od dobre inovacije upravičeno pričakujemo in opravičili sredstva, vložena v razvoj. Š.D.

UTEMELJITEV

Elektromehanska tehtnica RT 211 je prva domača naprava za merjenje mase točnostnega razreda III do 3000 d. Po načinu delovanja in osnovnih funkcijah je naprava ekvivalentna modernim tujim napravam, zaradi koncepta gradnje in programskega dela pa dovoljuje večjo fleksibilnost in direktno priključevanje zunanjih enot.

Delež uvoznega materiala je sorazmerno majhen. Tehtnica je dobila dovoljenje Zveznega zavoda za mere in plemenite kovine in je že uvedena v poskusno obratovanje.

DO AVTOMATIKA

MAG. PETRU PETERLINU, BOJANU GRILCU, DIPL. ING., MAG. BOJANU GROŠLJU, JANEZU NOVAKU, DIPL. ING., MARJANU MARKLJU, DIPL. ING. IN PROFESORJU DR. LUDVIKU GYERGYEKU za delo Naprave za povezavo operatorja z računalniškim sistemom za vodenje procesov v realnem času.

Naprave za povezavo človeka-operatorja z vodenim procesom, ki so prirejene človekovim sposobnostim, prevzemanjem in obdelavi informacij, postajajo vse pomembnejše pri sodobnem računalniško orientiranem vodenju procesov. Od teh naprav je v znatni meri odvisna zanesljivost in kvaliteta vodenja.

S temeljitim študijem fizioloških in psihofizičnih sposobnosti človeka pri prevzemanju in obdelavi informacij ter značilnosti posameznih vrst procesov, smo prišli do zaključka, da mora naprava za povezavo človeka-operatorja z vodenim procesom omogočiti dialog ter nadzor in krmiljenje v realnem času in mora biti prilagodljiva na:

- invariantne zahteve, ki izhajajo iz človekovih lastnosti sprejemanja in obdelave informacij (barva, oblika in velikost znakov, množina istočasno prikazanih informacij).

- specifične procesne zahteve,
- načine obratovanja procesa.

Vse te zahteve izpolnjujejo lahko samo programske orienrirane naprave.

Glede na te ugotovitve sta bila v Razvojnem inštitutu Iskra-Avtomatika razvita mikroračunalniški krmilnik sinoptične plošče in mikroračunalniški barvni slikovni terminal. Vsaka naprava zase ali pa kombinacija obeh omogoča učinkovito povezavo operatorja s sistemom daljinskega ali lokalnega vodenja procesov.

Krmilnik sinoptične plošče omogoča popolno vodenje procesov s sinoptične plošče in komandnega pulta ali samo popolni nadzor in krmiljenje preko operatorske konzole ali pa prikaz glavnih parametrov procesa.

Barvni slikovni terminal, ki se sestoji iz enega ali dveh slikovnih zaslo-

nov s skupno alfanumerično in funkcijsko tastaturo, sestavljata dva mikroračunalnika: krmilnik zaslonov in generator prikazov.

Poleg krmilnika sinoptične plošče in barvnega slikovnega terminala so bile razvite tudi operatorske konzole KOMOD, ki se uporabljajo zlasti za krmiljenje manjših procesov ali zasilno krmiljenje, pri čemer je prikaz stanja procesa na sinoptični plošči.

Tako je možno s sodobnimi napravami opremiti glavna in rezervna delovna mesta za lokalno ali daljinsko vodenje najrazličnejših procesov (železniškega in cestnega prometa, elektroenergetskega sistema, plinovodov, naftovodov, industrijskih procesov itd.) in se prilagoditi zahtevam glede obsega in pomembnosti področja vodenja.

Skupina nagrajencev iz DO Avtomatika.

Aparaturna oprema in programska oprema krmilnika sinoptične plošče in barvnega slikovnega terminala sta delo razvijalcev Razvojnega inštituta Iskra-Avtomatika in sodelavcev na FE Ljubljana in VTS Maribor. Aparaturna in programska oprema sta modularni, tako da je za določeno aplikacijo treba izbrati ustrezne module in jih povezati med seboj.

Mikroračunalniški krmilnik sinoptične plošče pomeni bistveno izpolnitev glede na prejšnje fiksno ožičenje krmiljenja sinoptične plošče. Omogoča hitro pripravljanje zahtevnim aplikacijam ter dopolnjevanje in spreminjanje že obstoječih izvedb. Programska oprema pa ima tudi pripomočke za konfiguriranje in projektiranje zahtevne izvedbe.

Barvni slikovni terminal pa pomeni popolno osamosvojitve pri gradnji sodobnih sistemov za operativno vodenje procesov, saj je bilo potrebno tovrstne naprave doslej uvažati. Poseben poudarek je na modularnosti programske opreme in pripomočih za editiranje pa terminal omogoča poleg vodenja procesov tudi editiranje prikazov.

Lastni razvoj sistema za povezavo operatorja z vodenim procesom z upoštevanjem rezultatov domačih in tujih antropotehničnih raziskav, z lastnim znanjem, izvirnimi rešitvami in sodobno tehnologijo, je Iskra-Avtomatika omogočil kompletno gradnjo sistemov operativnega vodenja procesov v realnem času z vsemi prednostmi, ki jih ima gradnja takih sistemov „na ključ“ in samostojno nastopanje na tujih tržiščih.

Prototip sistema za povezavo operatorja z računalniškim sistemom za operativno vodenje (železniškega prometa) je bil laboratorijsko preizkušen in razstavljen na sejmu v Plovidvu.

Strah pred rastjo cen v proizvodnji in v potrošnji

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Ti ukrepi so se že takorekoč udomabili in povzročajo »psihološko« negativno stanje tako v reprodukciji, kjer se z odmrznitvijo akontirajo v cene že bodoče podražitve in tako te cene prehitro (neobjektivno) naraščajo z ene strani, z druge strani pa potrošniki prekomerno — neobjektivno povprašujejo po blagu v strahu pred povečanjem cen ob »odmrznitvi«. To stanje je dokaj očitno prav v tem obdobju.

S tem smo poleg »strukturne« in »stroškovne« inflacije spoznali že tudi naslednjo obliko »kvantitativne«, ali »inflacije povpraševanja«. To povpraševanje ni plod dejanskih potreb, zato izkrivlja, tržno sliko o dejanskih potrebah, tako v družbeni, kot osebni porabi. S tem je še toliko bolj nevarno, ker proizvajalci dobrin izgubljajo pravo orientacijo (seveda poleg potrebnih in možnih strukturalnih sprememb proizvodnje zaradi cen, ali neustreznega repromateriala in surovin) v proizvodnji, kar namesto, da zbljuje ponudbo in povpraševanje le-to vedno bolj oddaljuje.

Naslednji neposredni in posredni stroškovni pritiski na cene se odražajo prek tečaja in obresti za kredite. Tečaj vpliva prek vedno dražjih vhodnih gradiv iz uvoza neposredno na stroške proizvodnje, posredno pa prek dohodka kot obresti, saj so odplačila tujih

kreditov čedalje dražja. Samo v lanskem letu smo razvrednotili dinar iz 63 din za dolar na 124 din za dolar ob koncu leta. To vsekakor vpliva kot močan generator inflacije, saj je naše gospodarstvo, predvsem pa industrija, še zmeraj premočno odvisna od uvoza surovin in repromateriala.

Tudi z obrestmi se nam ne godi nič bolje, saj smo sedaj, ko smo že predolgo odlašali z realnim vrednotenjem kreditnih sredstev, takorekoč s strani mednarodnih finančnih institucij (IMF) prisiljeni izpeljati tisto, kar smo si že nekaj let nazaj samo zapisovali v naše resolucije.

Da je težava večja in problem borbe z inflacijo še težji, gre s tem ukrepom pravzaprav za kratkoročno rešitev, ki naj upnikom zagotovi vračilo njihovih sredstev. Letošnja obveznost po realni stopnji obresti je ozko vezana na stopnjo inflacije, saj bi se naj obrestna mera gibala v tej ravni.

V lanskem letu je gospodarstvo plačalo 396 milijard din za obresti, oz. 14% od dohodka, medtem ko bo letos ta znesek presegel 650 milijard din, kar je več od akumulacije, zato bodo obresti dodatni posredni generator inflacije.

K vsem naštetim nesorazmerjem v današnjem gospodarskem položaju je potrebno prišteti stalno pomanjkanje

energetskih resursov, nekaterih osnovnih surovin v rudah za predelavo v domače kovine in v bazni kemiji (za gnojila itd.), ne vemo kakšna bo poletna žetev itd., kar vse se bo spet negativno odražalo na cene.

Vidimo torej, da vhodni stroški tekoče pritiskajo na cene, te pa odražajo inflacijo, ki naj jo spremljajo obresti in razvrednotenje dinarja, to pa spet vpliva na stroške in ponovno povzroča dvig cen. Ob tem pa se ne moremo izogniti vplivom potreb po sredstvih iz dohodka za vzdrževanje splošne in skupne porabe in negospodarsko investiranje.

V tej začarani »špirali«, ko se vsi generatorji inflacije lovijo kot »mačka svoj rep«, se zdi, da nam ni rešitve, in da se bomo pač morali navaditi na življenje z visoko stopnjo inflacije.

Toda tako mislijo in ravna samo pesimisti, pri nas pa vendar živijo in delajo optimisti, ki želijo prispevati svoj delež k stabilizaciji. Vendar optimisti tudi zaupajo v samoupravne odnose in moč dogovarjanja in usklajevanja cenovnih razmerij, najprej znotraj reprodukcije povezanih procesov in v nadaljevanju na prostem trgu.

Ker smo zgubili zaupanje v svojo sposobnost in se nismo pravočasno sporazumevali, nam je pač država z administrativnimi ukrepi prisilno in nesamoupravno »urejala« cenovna razmerja. Tako se ti ukrepi iz dneva v dan množijo in puščajo čedalje manj prostora za samoupravno dogovarjanje in sporazumevanje.

Mnogim pa tudi to ustreza. Kako pa naj zdaj mi prispevamo svoj del k stabi-

lizaciji? Zaradi lažjega odgovora, ki sledi ob koncu, si pogledimo kako se v gospodarstvu izničijo učinki stalnega dvigovanja cen.

UČINKI CIKLIČNEGA ZVIŠANJA CEN

Z ustavnimi opredelitvami in v skladu z Zakonom o združenem delu so delavci v združenem delu osnovni nosilci pridobivanja dohodka in s tem planiranja njegovega ustvarjanja in delitve. Seveda je dohodek mogoče ustvarjati v medsebojni odvisnosti, povezanosti in odgovornosti z drugimi subjekti ter na teh podlagah oblikovati tudi cene, kot denarni izraz vloženih sredstev in dela (tekočega in minulega).

Celotni prihodek je ustvarjen z realizacijo izdelkov in storitev na trgu (znotraj DO in SOZD je tudi trg).

Dohodek pa ugotavljamo, ko od celotnega prihodka odštejemo materialne stroške in amortizacijo. Na višino dohodka lahko vplivamo ali z višjimi cenami ob istih materialnih stroških in amortizaciji, ali pa znižujemo stroške na enoto proizvoda.

Poleg teh največkrat uporabljenih metod pa imamo na razpolago še druge načine — »kvalitetne dejavnike gospodarjenja« imenovane — s katerimi lahko brez višjih cen povečujemo celotni prihodek. Predvsem gre za: boljšo organiziranost delovnih procesov (ustrezna delitev dela), izkoriščenost delovnih sredstev in predmetov dela; povečanje fizičnega obsega proizvodov in storitev na časovno enoto in zmanjšanje stroškov na enoto izdelka in storitve.

Najpogostejše so možne kombinacije med temi dejavniki, ki pa jih seveda plansko usmerjamo. Ker je plan v dobri meri tudi izgubil svoj osnovni smoter usmerjevalca proizvodnje in porabe, se največkrat poslužujemo enostavne metode »zidanja« cen. To nam v zadnjih petih letih kažejo močna inflatorna gibanja. Preveč smo že zapustili uporabo vseh ostalih možnih dejavnikov, h katerim se bomo slej ko prej morali vrniti, če bomo hoteli stabilizirati naše gospodarstvo doma in urediti deficit v mednarodni menjavi ter vrniti vse obveznosti.

Nadaljnja delitev dohodka temelji na razporejanju za splošne in skupne potrebe ter osebno porabo zaposlenih delavcev in za pospešeni razvoj materialne osnove dela (investicije). Delitvena razmerja so praktično tudi inflatorno usmerjena, saj temeljijo na konstantnih relativnih razmerjih delitvenih kategorij v dohodku in čistem dohodku TOZD. Ta se bistveno ne spreminjajo, medtem ko se glede na rastoče stroške, ali cene bistveno spremeni dohodek in iz relativnih razmerij doseženi nominalni zneski za razporeditev tega dohodka.

Ob predpostavki, da se v neki sredini (proizvodni TOZD) zvišajo cene za 25% pomeni, da se bo ustrezno temu povečal celotni prihodek, ob nespremenjenih materialnih stroških pa nominalni in relativni del dohodka, ki se bo spet v večjih vrednostih razporejal na porabnike, vključno z večjimi izplačili za osebne dohodke. To bi pa neposredno vplivalo na večje povpraševanje po blagu, ki ga pa adekvatno temu nismo proizvedli; da bi to povpraševa-

Med letošnjimi nagrajenci Sklada Borisa Kidriča

septembra 1983. Prva aplikacija pa bo konec leta 1983 in v začetku leta 1984 v Bolgariji v centrih za daljinsko vodenje železniškega prometa in železniškega napajalnega omrežja na progi Sofija-Plovdiv.

Kot je bilo v navedenem tekstu že omenjeno, je dosegel raziskovalno razvojnega dela rezultat skupnega

sodelovanja med delovno organizacijo Avtomatika, Fakulteto za elektrotehniko iz Ljubljane in Visoko tehnično šolo iz Maribora. Torej je nagrada istočasno tudi priznanje uspešnemu sodelovanju med visokošolskimi ustanovami in organizacijo združenega dela.

Š.D.

UTEMELJITEV

Delo pomeni originalen prispevek k reševanju problema vodenja procesov s stališča povezave človek — sistem pri avtomatiziranem vodenju prometa in elektroenergetskih sistemov. Lastni razvoj sistema za povezavo operaterja z vodenim procesom z upoštevanjem rezultatov domačih in tujih antropološko-tehničnih raziskav, z lastnim znanjem, izvirnimi rešitvami in sodobno tehnologijo, je ISKRI—Avtomatiki omogočil kompletno gradnjo sistemov operativnega vodenja procesov v realnem času.

DO ELEKTROZVEZE

VINKU SEVERJU, DIPL. ING., ZVEZDANI STERLETOVI, DIPL. ING., FRANCU PINTERIČU, ING., ANDREJU PAJNICU, DIPL. ING., BOŠTJANU SIVKI, DIPL. ING., DR. LADU LENARTU IN PROFESORJU DR. JURIJU TASIČU za dela pri razvoju in izdelavi mikroročunalniškega in analogno elektronskega dela plamenskega emisijskega fotometra FLAPHO-40.

Naprava FLAPHO 40 je nastala v tesnem sodelovanju s Carl Zeiss Jena iz DDR, Iskro in Inštitutom Jožef Stefan. Pri tem je Carl Zeiss postavil osnovne sisteme in razvil mehansko-optični del naprave. Iskra je razvila celotno analogno elektroniko in napajalnik, Inštitut Jožef Stefan pa računalniški del naprave s programsko opremo.

Iskra sedaj že proizvaja ves elek-

tronski del naprave, Carl Zeiss iz Jene pa mehansko-optični del.

Ta razvojno-raziskovalni dosežek ima še dodatne koristne posledice. Omenimo predvsem, da je omogočil Iskri-Elektronika Horjul kooperacijsko sodelovanje z inozemskim partnerjem na sodobnem tehnološkem nivoju ter vpeljavo sodobne elektronike, vključno z mikroprocesorsko tehniko v proizvodnjo. Z rezultati te naloge so

Od leve: Andrej Panič, Boštjan Sivka in Vinko Sever.

Od leve: Franc Pintarič, dr. Lado Lenart, Zvezdana Sterle in prof. dr. Jurij Tasič.

se oplemenitili tudi drugi izdelki, kot npr. SPEKOL 200 in mikroročunalnik Darta 80.

Pri izvedbi naloge je potrebno poudariti še uspešno sodelovanje med Inštitutom Jožef Stefan, tu naj omeni predvsem prof. dr. Jurija Tasiča in dr. Lada Lenarta, sedaj zaposlenega v Iskri Avtomatika, razvojnim oddelkom TOZD Elektronika Horjul v Ljubljani, Vinko Severjem, Francem Pintaričem in Zvezdano Sterle ter Andrejem Pajničem in Boštjanom Sivkom v Horjulu.

Ob tej priložnosti moramo vsekakor omeniti še bivšega direktorja Elektrike v Horjulu Radovana Vrabla in vodjo razvoja Danila Mozetiča, ki sta bila pobudnika sodelovanja z inozemskim partnerjem ter domačim raziskovalnim inštitutom in s tem tudi pobudnika uvajanja sodobne mikroročunalniške tehnologije v razvoj in proizvodnjo TOZD Elektronika Horjul.

Utemeljitev, ki jo je na predlog komisije za podelitev nagrad za izume in tehnične izboljšave podal upravni odbor Sklada Borisa Kidriča, je sledeča: Predloženo delo predstavlja 4-ka-

nalni merilni sistem, ki ga krmili računalniški sistem Darta 80, in omogoča merjenje intenzivnosti spektralnih črt. Razen v medicini se sistem lahko uporablja še na drugih področjih, kot so živilska industrija, farmacija ipd. Z ustreznimi lastnimi aparaturami in programskimi rešitvami ter merilnimi metodami so razvili izredno kvaliteten, zanesljiv merilni sistem, ki se z nekaterimi karakteristikami uvršča v svetovni vrh komercialno dosegljivih instrumentov tega tipa. Sistem kot celota skupaj z mehansko optičnim delom fotometra je rezultat mednarodnega sodelovanja. Proizvajalec je lani izvozil tujemu partnerju 225 naprav, kar predstavlja 18 % njegove proizvodnje.

Hkrati je bila za FLAPHO 40 podeljena še inovacijska veriga „Znak priznanja za uspešen prenos raziskovalnega dosežka v proizvodnjo“, ki so jo ob razstavi „Inovacija za stabilizacijo“ v Ljubljani dne 11. aprila 1984 podelili Raziskovalna skupnost Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije in Ljubljanska banka — Združena banka.

B. Č.

UTEMELJITEV

Predloženo delo predstavlja 4-kanalni merilni sistem, ki ga krmili računalniški sistem DARTA-80 in omogoča merjenje intenzivnosti spektralnih črt. Razen v medicini se sistem lahko uporablja še na drugih področjih, kot so živilska industrija, farmacija ipd. Z ustreznimi lastnimi aparaturami in programskimi rešitvami ter merilnimi metodami so razvili izredno kvaliteten, zanesljiv merilni sistem, ki se z nekaterimi karakteristikami uvršča v svetovni vrh komercialno dosegljivih instrumentov tega tipa. Sistem kot celota skupaj z mehansko optičnim delom fotometra je rezultat mednarodnega sodelovanja. Proizvajalec je lani izvozil tujemu partnerju 225 naprav, kar predstavlja 18 % njegove proizvodnje.

nje zadovoljili, saj smo prihodek dosegli z cenami, ne pa s povečanim fizičnim obsegom proizvodnje, oz. boljšim in racionalnim poslovanjem.

Ker pa se povečanja cen dogajajo dnevno tudi pri drugih subjektih, bo v zelo kratkem času to povečanje izkazano v zvišanju naših lastnih materialnih stroškov v tej TOZD, kar bo povzročilo povečanje njihovega deleža v celotnem prihodu in s tem nominalno in realno zmanjšanje dohodka, to pa pomeni, da v nadaljnji delitvi dohodka ob konstantnem delitvenem razmerju nismo več v stanju zagotoviti enakih nominalnih zneskov za splošno in skupno porabo izven TOZD, kot tudi za osebno porabo in razširjanja materialne osnove dela v lastni TOZD.

Ker okolje, v katerem ta TOZD dela in živi, ni zadovoljno z znižanjem prispevkov iz dohodka, enako pa tudi ne delavci z zmanjšanim obsegom osebnih dohodkov in sredstev za skupno porabo, saj so se tudi življenjski stroški ustrezno vsesplošno zvišali cen povečali, zato se začne proces planiranja dohodka od spodaj navzgor. Torej od zahtevanih potreb po ustvarjenih sredstvih do celotnega prihodka.

Konkretna računica kaže, da smo relativno ustvarjali nižje vrednosti akumulacije, kot tudi vseh ostalih delitvenih kategorij, ki se nahajajo iz dohodka. Planiranje od potreb po sredstvih in s kalkulirano rastjo cen materialnih stroškov v proizvodnji privede do znatno višjih potreb celotnega prihodka, ki ga bomo seveda najlažje (če ni administrativnih zapor in ne delujejo tržne zakonitosti) dosegli s sprotnim

zvišanjem cen naših izdelkov.

Namesto tega pa bi morali poskrbeti za boljšo organizacijo dela (delitev programov), s kombinacijo izrabe kvalitativnih dejavnikov gospodarjenja in ostalih ukrepov izrabe notranjih rezerv poskrbeti za večji obseg celotnega prihodka.

Vidimo torej, da je ta »cenovna dirka« neskončna in se kar naprej ponavlja, vse kategorije od celotnega prihodka, dohodka, vključno z osebnimi dohodki pa nam le dviguje na nominalno višjo raven, medtem ko realno te vrednosti slabijo.

KAJ TOREJ STORITI S CENAMI ALI KJE ISKATI IZHOD?

Odgovor niti malo ni preprost. Bralcu, ki je pazljivo spremljal potek razlage vzrokov in posledic stroškov, cen, inflacije, obresti in tečaja dinarja ter njihovo vzročno povezanost, je že lahko prišel do sklepa, da bi kazalo nekje po isti logiki kot si sledijo povišanja cen, čim prej prenehati s tem neprestanim poviševanjem cen.

Seveda pa to v grobem pomeni tudi ne poviševati osebnih dohodkov, oz. jih deliti na škodo akumulacije in nadaljnega razvoja. To pa spet vleče za seboj nadaljnji padec življenjskega standarda, kar si prav tako težko privoščimo, še posebej pri tistem delu delavcev z najnižjimi osebnimi prejemki. Bo kdo rekel pa naj se osebni dohodki povišajo le za tiste z najnižjimi prejemki. Vendar to spet ne gre, ker se vračamo v »uravnilovko« in sistem »bodimo si enaki v revščini«, ne glede na vloženo delo in njegove rezultate. Skratka, stvar sploh ni enostavna, saj

sta inflacija in visoka rast cen centralno ekonomsko, politično in socialno vprašanje naše družbe. Pri razreševanju tega problema pa moramo sodelovati vsi brez izjem — vsak na svojem delu, nalogah in obvezah v združenem delu tu in tudi kot občani — državljani SFRJ izven dela, ali delegati v svoji delegatski obveznosti. itd.

Da bi se cene gibale v zelenih okvirih, moramo nedvomno ustvariti ekonomske predpogoje. Ti rezultirajo iz medsebojno povezanih ukrepov ekonomske politike, kamor predvsem uvrščamo: sistem delitve dohodka, carinsko in davčno politiko, konsolidacijo kreditno-monetarne politike in odnosov s tujino, razbremenitev obveznosti gospodarstva do negospodarske porabe, sistem planiranja itd, kar ureja družba z resolucijskimi opredelitvami.

V materialni proizvodnji pa bodo potrebne velike spremembe v gospodarski strukturi (proizvodni orientaciji), v smeri povečanja učinkovitosti gospodarjenja z delom in sredstvi, povečanja produktivnosti dela, izrabe vseh razpoložljivih »kvalitetnih dejavnikov gospodarjenja«, od zmanjšanja stroškov na enoto dela in proizvoda, do sprememb v strukturi porabe materialov in resničnega samoupravnega združevanja dela in sredstev in boljše poslovne povezanosti znotraj reprodukcij- skih procesov.

Spoznali smo, da z lastnim zvišanjem cen povišujemo stroške v naslednji fazi predelave, ali potrošnje, ki se nam zelo hitro maščujejo z naraščajočimi lastnimi stroški, ki zmanjšujejo dohodek in s tem sredstva za družbeno in

osebno porabo. Posredno pa z višjimi cenami v končni porabi še dodatno zmanjšujemo kupno moč osebnih prejemkov, zato ni nič čudnega, da nas je strah, kaj bo s cenami, ko se bo po 1. maju »stalil led«.

V zadnjem času stalno slišimo in bemo opelili vladnih forumov, socialistične zveze in sindikatov, da v združenem delu ne smemo dovoliti neljubega presenečenja o višji inflaciji kot lani, ko se bodo cene sprostile iz ledene skorje. Tudi tukaj je prisoten strah, saj se zavedajo, da so ukrepi ekonomske politike premalo učinkoviti in stabilizacijsko naravnani.

Tako pač delavcem v združenem delu ostaja spoznanje, da morajo izrabi svojo ustavno pravico, ki jim po samoupravnih poti zagotavlja obvladovanje vseh reprodukcij- skih procesov, vključno s cenami. Samoupravno dogovarjanje in sporazumevanje mora temeljiti na enakopravnih odnosih v medsebojni odvisnosti in povezanosti in spoštovati realne ekonomske zakonitosti tržne blagovne proizvodnje, ne pa, kot se nam dosedaj največkrat dogaja, temeljiti na monopolnih pozicijah in izsiliti vsakršno ceno. S takim načinom sporazumevanja smo slabili zaupanje v samoupravne odnose in moč te institucije.

Ob predpostavki »pogojno« samostojnega in svobodnega oblikovanja cen v skladu s tržnimi pogoji moramo vedno bolj posegati po kvalitetnem samoupravnem sporazumevanju na razvojnem in cenovnem področju. Le-to lahko zagotovi selektivno in postopno rast cen znotraj reprodukcije, ki naj bi počasi, a vendar trajno, umi-

DO CENTER ZA ELEKTROOPTIKO

DR. MARKU VALIČU, DUŠANU KUSTERLETU, DIPL. ING. KAROLJU NEMEŠU, DIPL. ING., MAG. UROŠU ALEKSIČU, VLADIMIRU LESKOVARJU, MARIJU KALČIČU, DIPL. ING., MATJAZU DRENIKU, DIPL. ING., DIMITRIJU KRAMARJU IN JOŽEFU HOZJANU, DIPL. ING. za tehnično izboljšavo Laserski obdelovalni sistem ISKRA LMP 600.

Dr. Marko Valič nam je na kratko povedal o tem, kako je potekalo izdelovanje laserskega obdelovalnega sistema Iskra LMP 600. „S tem projektom smo se začeli ukvarjati že januarja 1982. V začetku sva na njem delala le dva — z menoj je delal še Kusterle. — Šele marca 1983 so se v team vključili še drugi sodelavci. V zadnjem času pa so nam pomagali še nekateri sodelavci laboratorija, ki sicer delajo na drugih nalogah.

Slo je namreč za to, da bi sistem kar najhitreje usposobili in razstavili na sejmu „Elektronika 1983“ v Ljubljani. Ker na začetku na tem sistemu nismo delali dovolj pospešeno, je bilo zato nazadnje potrebno zares kar največ prizadevanj. Laser smo izdelali in ko je bil razstavljen je dokazal, da je atraktiven, atraktiven še posebej zato, ker je v njem manj kot 10 % uvožene- ga materiala, pa še tega bomo nadomestili z domačimi materiali.

Tudi pri nastajanju tega sistema ni šlo brez težav. Laser je namreč stranski produkt, ki pa je bil za nas zanimiv, zato smo se ga s sodelavci lotili in ga dodelali. V svetu se te vrste proizvodi prodajajo zelo dobro, zato smo vedeli, da bo interes zanj obstajal tudi pri nas. Ker pa je slo, kot sem omenil, za stranski produkt, problemov ni manjkalo. — Če smo namreč hoteli delati na nalogi, jo uspešno končati in laserskemu sistemu dati pravo obliko, smo marsikaj morali narediti sami ali pa iskati kooperante za dejansko izdelavo posameznih komponent zunaj Iskre, ker so pač bile proizvodne kapacitete Elektrooptike obremenjene z namenskimi programi. Tako smo pravzaprav poskušali z glavo skozi zid, in nemalokrat so se zadeve tudi zaostrile.

Junija lani so našo skupino skorajda razpustili. No, končno smo le izsilili ta proizvod, in sam mislim, da bi

nila sedanjo »galopirajočo« inflacijo, zagotovila preusmerjanje proizvodnje v smeri zagotavljanja manjše potrošnje v Jugoslaviji in čim večjo preusmeritev blagovnih fondov v izvoz.

Povečanje izvoza moramo doseči z izvozom izdelkov višje stopnje obdelave in kompleksnih izdelkov, ne pa z izvozom surovin, ki nam sedaj iztekajo čez meje. V takih razmerah pa z administrativnimi ukrepi ni mogoče zamenjati učinkov, ki jih lahko dosežejo subjektivne socialistične sile v združenem delu, ko se morajo nujno samoupravno dogovoriti znotraj reprodukcij- ske verige, da bi tako dosegli konkurenčnost na svetovnem trgu z ene strani, z druge strani pa ob tem zagotoviti čim večjo vsebnost domače substance, dela in znanja v izvoženih izdelkih in storitvah.

Kako se vlada, skupaj z asociacijami združenega dela trudi, da bi po eni strani zagotovila samostojno in svobodno oblikovanje cen za večji del blagovne proizvodnje (obveznost do IMF), po drugi strani pa z dodatnimi pogoji zagotovila umiritev rasti inflacije, si bomo ogledali v nadaljevanju v naslednji številki našega glasila. Do tedaj bo že več jasnosti, kam in kako se bodo usmerili pogoji za oblikovanje cen v letošnjem letu. Za sedaj sta dva osnovna — Projekcija, ki predvideva v poprečju še 25% rast cen do konca leta in raven doseženih svetovnih (izvoznih in uvoznih) cen — za našo panogo je do konca leta predvidena še 13% rast ob že doseženi 5,9% rasti v I. trimesečju, vendar kot rečeno, podrobneje o tem naslednjič.

Klemenčič-Saražin Stanko

Med letošnjimi nagrajenci Sklada Borisa Kidriča

lahko na tem področju imeli razvitega že mnogo več, kot imamo, in da bi to lahko predstavljalo odlično podlago za nadaljnje zahtevnejše delo na tem področju.

Vendar stvari so se nam obrnile v prid in sicer tik pred, še bolj pa po razpravi. Sedaj lahko rečemo, da se stvari premikajo, čeprav sam še vedno mislim, da prepočas. Prepočas pravim tudi zato, ker je zanimanja za naše izdelke veliko, in ljudje, ki so pri-

natna laserska rezalna naprava (skupaj z DO Avtomatiko), ena enota pa je namenjena za BIAM skupaj z Ivo Lola Ribar, Železnik pri Beogradu. Tam namreč gradijo center za obdelavo pločevine in bodo stroj za izsekavanje kombinirali z laserjem. Poleg naštetih je tudi po Sloveniji interesov veliko, tako v Iskri (Avtoelektrika, Hipot), kot izven nje (IMP, ipd.).

In kaj taka nagrada vendarle vam, oz. vašemu teamu pomeni?

Od leve: dr. Valič, Kusterle, Leskovar, Nemeš, Kramar, Aleksič, Kalčič, Hozjan, Štebinger, Drenik.

hajali z različnimi materiali, da bi na njih preizkušali možnosti uporabe laserja, so bili mnogoštevilni.

Ponudili smo tudi že precej uslug, tako da imamo v bodoče namen tak stroj izdelovati v večjih količinah. Zaenkrat imamo nabavljenega reprodromateriala za 10 takih enot, 3 oz. 4 pa izdelujemo že sedaj sami. Od teh nameravamo eno obdržati v delavnici za naše potrebe in usluge, z drugim se bomo predstavili 15. maja na Mednarodnem sejmu za varilno tehniko v Zagrebu, kjer bo razstavljena koordi-

Nekaterim sodelavcem taka nagrada, seveda, pomeni življenjski uspeh. Za vse nas pa bi gotovo pomenila več, če bi med udeleženci videli tudi kakšnega člana našega KPO, vendar pa — to je povsem moje mnenje — mislim, da še vedno preveč nagradujemo za življenjska dela in premalo nagradujemo tiste reči, ki pomenijo hitrejšo obračunavanje sredstev in pogoje za boljše delo. Take nagrade za tovrstno delo, se mi zdi, bi bile večja vzpodbuda in boljše motivacija.

Mak

UTEMELJITEV

Laserski obdelovalni sistem je dosežek na področju aplikacije laserske tehnike v zahtevnih procesih obdelave materialov. Z laserskim obdelovalnim sistemom so avtorji posegli na področje visoke preciznosti obdelovalnih strojev, ki je bilo doslej domena uglednih, znanih specializiranih firm.

Realizacij sistema ni samo lep dosežek na področju aplikacije laserske tehnike; njen pomen je predvsem v združitvi vrhunskih dosežkov na različnih področjih tehniških ved.

DO IEZE

DR. EVGENU KANSKYJU, DANILU GORJANU, DIPL. ING., MARJANU STIPANOVU, DIPL. ING., MAG. MARJANU BUHU, NEVENKI ČOKOVI, BOJANU ERJAVCU, DIPL. ING., JOŽICI LENASSIJEVI, DIPL. ING., ZLATI ROŠEVI, DIPL. ING., STANISLAVU ŠORLIJU, DIPL. ING. IN JOSIPU ZOUBKU, ING. za tehnično izboljšavo Metalizacija visoko glinične keramike.

Tolminska Iskra ima v proizvodni dejavnosti tudi oddelek keramike, kamor „sta prišli“ dve Kidričevi nagradi. En izmed teh je prejel STANISLAV ŠORLI, dipl. ing. kemijske tehnologije, zaposlen v tej TOZD od leta 1972. Ves čas je opravljal dela in naloge na področju keramike kot vodja laboratorija, razvijalca, projektant področja, vodja oddelka.

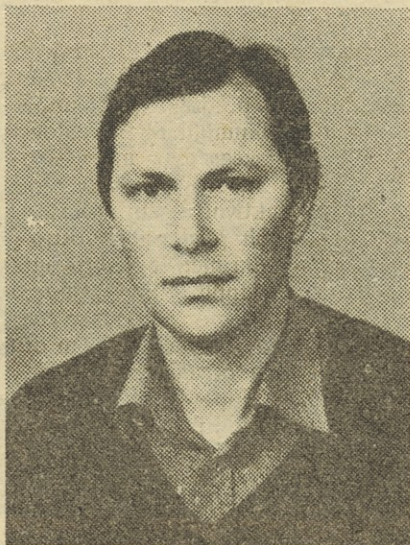
oksidnih, oz. neoksidnih materialov na raznih področjih.

Razvoj te dejavnosti v naši TOZD je precej časa zaviral oddaljenost od sorodnih industrij in raziskovalnih centrov, kar je bilo pogojeno z večjo možnostjo izoliranja. Po temeljiti redukciji in prestrukturiranju proizvodnega programa keramike pa poteka zadnjih pet let intenzivno sodelovanje in povezovanje z raziskovalnimi centri v Sloveniji in drugih republikah.

Naše sodelovanje na področju razvoja metalizacije visokoglinične keramike s skupino dr. Kanskega na IEVT je vsekakor zgleden primer sodelovanja med raziskovalno institucijo in industrijo pri razvoju neke tehnologije oz. izdelka. Prejeta nagrada to samo potrjuje. Prepričani smo, da bo tako tesno in uspešno sodelovanje potekalo tudi pri prehodu na industrijsko proizvodnjo in pri drugih nalogah. Upam, da bo prejeta nagrada vplivala v čim večji meri pozitivno na dvig inovacijske zavesti in kulture v sami TOZD, kjer je še vse preveč „vrtičkarstva“ in birokratskih zavor.

Drugi prejemnik Kidričeve nagrade iz TOZD AET je DANILO GORJAN, dipl. ing. kemijske tehnologije. Njegova prva zaposlitev sega že v leto 1963, vmes je bila vojaščina in študij na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani, po diplomi leta 1975 pa spet zaposlitev v AET. Opravljal je naloge vodje keramičnega oddelka, razvijalca, tehnologa itd.

V zvezi z nalogo vakuumsko tesni spoj keramika — kovina je povedal:

Daniilo Gorjan.

Kot proizvajalci glinične keramike smo na pobudo Inštituta za elektroniko in vakuumsko tehniko pristopili k razvoju spoja kovina — keramika. Ta naj bi nadomestil že osvojen, a manj ustrezen spoj kovina — steklo.

Resnejše delo na osvajanju keramičnih obročev za ta spoj se je začelo pred petimi leti. Kljub temu, da je to v svetu že znana stvar so manjkale čis-

to praktične tehnološke izkušnje za to specifično področje. Sočasno je tekel razvoj metalizacije na IEVT in keramike v AET. Po številnih poskusih je bila končno osvojena visokotemperaturna metalizacija na keramiko z 96 % Al_2O_3 .

Poleg tega, da mora biti keramika vakuumsko tesna, obstojna v vodikovi atmosferi pri višjih temperaturah, mora biti tudi dimenzijsko točna. Da bi se v čim večji meri izognili dragi obdelavi z diamantnim orodjem, smo s skrbnim nadziranjem vseh faz pri izdelavi dosegli dimenzijske tolerance plus-minus 0,2 %.

Zaradi ostrih zahtev je bilo potrebno spremeniti nekatere standardne prijeme v proizvodnji in dvigniti tehnološko kulturo.

Za nekatere tipe obročev smo razvili posebno visoko-temperaturno glazuro, tako da je bilo mogoče že glazirano keramiko metalizirati. Na ta način se je poenostavilo delo pri metalizaciji. Po dosedanjih informacijah je to v svetu originalen postopek.

Ostalo je še veliko dela. Potrebno bo še izboljšati zanesljivost tehnologije, izboljšati kvaliteto in proizvodnjo prilagajati velikoserijsko izdelavi.

Marko Rakušček

UTEMELJITEV

Uporaba metalizirane keramike se je v zadnjih desetih letih močno razširila, saj se ta zahtevna tehnologija uporablja pri izdelavi elektronskih integriranih vezij kot zaščita pri jakotočnih polprevodniških elementih, podnožjih, konektorjih za ultravisoki vakuum, jakotočnih stikalnih elementih itd. Pri vseh teh izdelkih je treba zagotoviti vakuumsko tesnost, zaščito pred preboji visoke napetosti in zanesljivo mehansko zaščito. Skupini strokovnjakov, ki so jo sestavljali sodelavci Inštituta za elektroniko in vakuumsko tehniko in Iskrin TOZD AET—Tolmin je na osnovi večletnih izkušenj uspelo izdelati tehnologijo za metaliziranje keramike, ki se uporablja pri izdelavi elektronke za posebne namene, namesto manj zanesljive steklene konstrukcije. Ta metoda je uporabna tudi pri izdelavi precizno oblikovanih keramičnih delov. Za izdelavo teh naprav uporabljajo samo domače surovine, kar so omogočile dodatne raziskave in tehnološke prilagoditve.

DO KONDENZATORJI

IVU BLAŽIČU, DIPL. ING., MILANU BAJCU, FRANCU STARIHU, DIPL. ING., SILVU JAKŠU, IVU SLANI, ING., ALOJZU MALENŠKU, DIPL. ING., PROF. DR. PETRU ŠUHLU IN ALOJZU BOŠKARJU, DIPL. ING., mikroračunalniško krmilje za avtomatski navijalni stroj ANM 236.

V imenu celotne nagrajene semiške skupine nam je ob Kidričevi nagradi tako-le spregovoril Franc Stariha:

„Na projektu „AVM 236“ smo pričeli z delom leta 1980, in sicer v oddelku za konstrukcijo ter v sodelovanju z oddelkom za elektroniko. Pokazalo se je že pri izdelavi podprojekta, da bo načrtovani stroj zelo kompliciran avtomat, katerega krmiljenje bo zahtevno in bi ga bilo s tehnologijo, ki smo jo obvladovali takrat, zelo težko realizirati.

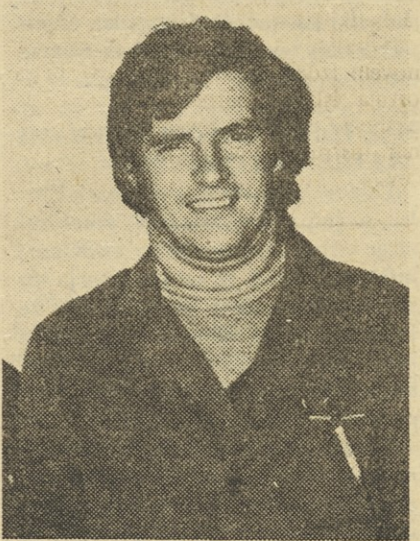
Zato smo predlagali našemu vodilnemu kadru, da bi storili za takratne čase precej pogumen korak, to je bilo

v začetku leta 1981, in sicer, da bi v perspektivi prešli na zasnovanem stroju kot prototipu na mikroračunalniško krmiljenje. Ko smo spoznali vse funkcije stroja, smo videli, da je realizacija možna le z mikroračunalniškim krmiljenjem, za kar smo poiskali pomoč na ljubljanski fakulteti za elektrotehniko. Tu so nam na začetku pomagali predvsem s svetovalnim delom, kako se lotiti projekta.

Težave so bile pri delu predvsem z nabavo opreme. Pri mikroračunalniškem krmiljenju smo startali z nič, prav tako pa smo se tudi z vidika strojnega dela lotevali novih konstrukcij, zahtevnejših. In tu je bilo še tretje

Franc Stariha.

Silvo Jakša.

UTEMELJITEV

Mikroračunalniško programirani navijalni stroj predstavlja pomemben dosežek v modernizaciji proizvodnje folijskih kondenzatorjev, zlasti ker je rezultat večletnega prizadevanja pri osvajanju lastnih tehnoloških postopkov in izdelavi proizvodne opreme.

Preizkusi, opravljeni v tovarni, kažejo na velik prihranek tako pri investicijah kakor tudi v proizvodnem času.

področje, to je področje regulacij, kjer smo hoteli doseči visoko zmogljivost stroja.

Da bi dinamika navijanja vse to prenesla, je bilo potrebno stroj opremiti z elektronskimi zategi. To nam je povzročilo precej preglavic. Tako smo pri tem stroju torej dvignili nivo pri mehanskih konstrukcijah, osvojili mikroračunalniški krmilnik in osvojili področje regulacij.

Z delom smo pričeli ob koncu leta 1980, stroj pa izročili proizvodnji ob koncu leta 1983. Razvoj je torej trajal tri leta.

Alojz Malenšek.

Ivan Blažič.

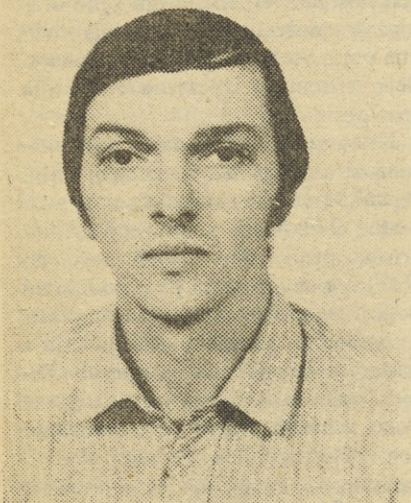
Miran Bajec.

DO KIBERNETIKA

DR. JANEZU PIRŠU, BOJANU MARINU, ING., ERIKU MARJANU, STANIMIRU VASIČU, IGORJU MUŠEVIČU, DIPL. ING., ANDREJU PRIMCU, DIPL. ING., IVANU KVASIČU, DIPL. ING., ANDREJU VUČKOVIČU, DIPL. ING., SILVI PIRŠEVI, ING., ANDREJU GARTNERJU, DIPL. ING. IN PROF. DR. ROBERTU BLINCU za izuma Miniaturni monitor časovno odvisnih električnih signalov z LCD zaslonom in pomnilnim zapisom in Tekočekristalni osciloskopski zaslon z internim reflektorjem in interno mrežo.

Tretji nagradenec iz Iskre Kibernetike je mag. Andrej Primc, zaposlen v Tovarni merilnih instrumentov v Otočah. Nagraden je bil za izum miniaturnega monitorja časovno odvisnih

(Nadaljevanje na 9. strani)

Stanislav Šorli.

Za naše glasilo nam je tole povedal: Kljub slabim, da ne rečem nemogočim pogojem in možnostim za delo, se strokovnjaki v razvoju keramike v naši TOZD zelo dobro zavedamo perspektivnosti razvoja in možnosti uporabe keramike na določeni bazi ali drugih

Brez učinkovito organizirane delovne organizacije tudi lepše prihodnosti za sežansko Iskro ni

„Februarja je bilo doma 100 delavcev, precej pa je tudi navidezno zaposlenih; skupaj kar polovica od nekaj manj kot 500 članov kolektiva sežanske Iskre!“ Tak je bil začetek našega pogovora z direktorjem sežanske TOZD Elektroakustika Gvidom Coljo, ki je brez dlake na jeziku pokazal na izredno zapletenost današnjega položaja svoje temeljne organizacije.

Problemi sežanske Iskre niso od danes; tudi v našem glasilu je bilo priobčeno nekaj zapisov, ki so opozarjali na težave, ki so presegle moči delavcev temeljne organizacije. Tudi posegi sanacijske komisije, ki je pred leti pričela s preventivnim delom, niso bili uspešni — čeprav zaradi neprestano spreminjajočih gospodarskih razmer notranja prizadevanja vedno tudi ne morejo biti učinkovita. Kaj pa je pravzaprav vzrok današnjim, enim najtežjih problemov v vsej zgodovini obstoja Iskre v Sežani?

Colja: „Naša temeljna organizacija ni v zagati s programom, čeprav je istočasno tudi res, da je proizvodni program tak, da od njega nikoli ni bilo mogoče prav dobro živeti. Moti morada predvsem spoznanje, da gre za pro-

grame, ki ne omogočajo rasti — vsaj če sklepamo po poslovanju temeljne organizacije v zadnjih 19 letih. Zato sem tudi mnenja, da so bila vsa leta doslej, ko je bilo poslovanje uspešno, zgolj slučajna, uspehi trenutni in da

na njih vsekakor ni bilo mogoče graditi prihodnosti.

Naša sedanja naloga — ki jo še posebej potiska v ospredje izredno težak današnji položaj — je, da pričnemo stanje spreminjati. Skoraj polovica ljudi brez pravega dela, nizki osebni dohodki, ki naravnost spodbujajo k nizki produktivnosti in socialnim nemirom, strah pred prihodnostjo — vse to je v veliki meri logični rezultat dogajanja v zadnjih letih. Za ta položaj niso krive samo zamrznjene cene, ki povzročajo glavobol mnogim drugim temeljnim organizacijam; nas je prizadela prekinitev materialnih tokov, ki pa je tudi posledica cenovnih nesorazmerij in neurejenih dohodkovnih odnosov. Naš največji problem so devize, brez katerih ne moremo uvoziti najnujnejših materialov, posledica pa so zastoji v proizvodnji.“

Premajhen lasten izvoz, ki ne zagotavlja deviz za nemoteno proizvodnjo, je ena od že znanih značilnosti proizvodnje Elektroakustike. Kako se preorientirati, da bo izvozno usmerjen zastoj del proizvodnje, da bo deviz dovolj?

Colja: „V prvih treh mesecih letošnjega leta smo imeli v poprečju 66 % realizacijo fizičnega obsega proizvodnje. Tu je precej „zaslug“ pri nekaj deset tisočih dolarjev, ki so nam manjkali da bi zagotovili proizvodnjo aparatov „Trenta“. Tu si — podobno kot še marsikje — s tem, da smo člani DO Široka potrošnja, nismo uspeli prav nič pomagati. V treh mesecih smo „pridelali“ 160 milijonov dinarjev izpada proizvodnje, kar v trdnje povezani delovni organizaciji prav gotovo ne bi bilo potrebno. Bojimo se tudi prihodnjih mesecev, saj se zavedamo, da imamo le malo možnosti, da bi pokrili izgubo iz prvega kvartala!“

Kako pa si predstavljate delovno organizacijo, v kateri bi lažje poslovali?

Colja: „Široka potrošnja danes prav gotovo ni tisto, kar naj bi bila. Gre predvsem za skupek bolj ali manj samostojnih temeljnih organizacij, ki same nastopajo kot delovne. Zato se dogaja, da se npr., v jeseniški Železarni srečata nabavna referenta iz dveh TOZD Široke potrošnje in drug drugega onemogočata pri dobavih strateškega materiala; v niški Elektronski industriji so se srečali celo trije!“

Kako izgledajo naši obiski v tujini si lahko kar predstavljamo. V današnji Široki potrošnji ni povezanih finančnih tokov, pa se zgodi, da ni niti dinarjev niti deviz — pa če gre za še tako majhno vsoto — da bi rešili trenutno zagoto v eni od temeljnih organizacij, čeprav v sosednji tisti čas mogoče niti ni zadržkov za finančno pomoč. Neurejeno imamo tudi programsko delitev; kako bi si lahko sicer pojasnili nakup modernih navijalnih strojev za transformatorje v kranjski DO Kibernetika prav v obdobju, ko poskušamo doseči dogovor, da bi postali edini proizvajalec transformatorjev v SOZD Iskra?

Hkrati vemo, da imamo v temeljni organizaciji preširok proizvodni program, ki ga ne obvladujemo v celoti, pa vseeno ne pride do pogovorov o delitvi dela, specializaciji... Elektroakustika je danes tehnološko in razvojno zaprta sania vase; ne vemo s kom naj se povezujemo in istočasno ugotavljamo, da nimamo trdnega programskega jedra, ki bi bilo nosilni del naše proizvodnje. Na vsa ta vprašanja bi morali iskati odgovor v okviru delovne organizacije, ki pa bi se morala temu primerno organizirati.“

V kratkem povedano naj bi bila delovna organizacija Široka potrošnja nasprotje tistega, kar je danes — samostojne, bolj ali manj slabo povezane temeljne organizacije naj bi se preobrazile v proizvodne enote, ki bi se poslovno povezale in na ravni DO oblikovale skupen program, razvojno politiko, povežala finančne tokove, se dogovarjale o delitvi dela pri izvozu itd.?

Colja: „Prav to! In tudi samo tako si danes v Sežani predstavljamo našo perspektivo. Danes ugotavljamo, da z lastnimi močmi nismo več kos obvladovanju vseh poslovnih procesov, pa tudi gospodarno ni več. Naša edina želja pa je, da v taki DO poiščemo svoje mesto — bodisi v današnji Široki potrošnji ali kateri od drugih v Iskri. Tako naprej ne moremo več! Iskra v

Prvega maja v Opatje selo!

Tudi letos bo tradicionalno prvomajsko srečanje delovnih ljudi in občanov Nove Gorice v Opatjem selu na Krasu. Srečanje se bo pričelo jutraj ob 9. z nastopom športnih ekip v malem nogometu in streljanju z zračno puško. Osrednja kulturno-politična manifestacija se bo pričela ob 14. v naravnem avditoriju na obronku vasi Opatje selo.

V osrednjem programu bodo nastopili Tržaški partizanski zbor „Pinko Tomazič“, briški pihalni orkester, pripadniki JLA ter učenci osnovne šole „Ivan Rob“ iz Sempetra. Slavnostni govornik na letošnji prireditvi bo Marjan Orožen, predsednik slovenskih sindikatov.

V kulturnem programu po osrednji prireditvi bodo sodelovali folklorna skupina „Tine Rožanc“ ansambel „Avtomobili“, ansambel „Novi Lapos“ in pevec Marjan Smode.

Novogoriški Iskraši in Iskraši iz drugih TOZD in DO, ki bi radi spoznali lepo kraško pokrajino in prisostvovali kulturno-politično zabavni prireditvi, pridite 1. maja v Opatje selo.

M.R.

Sežani je izgubila ugled, kar nam zapi-
ra možnosti za pridobivanje kvalitet-
nih kadrov, razpisi za štipendije osta-
jajo brez odziva, vsak mesec po izpla-
čilu OD se bojimo prekinitve dela. Mimogrede: Letošnje poprečje izpla-
čanih osebnih dohodkov je 14700
dinarjev, razmerje med najnižjim in
najvišjim OD je komaj 1:3, poprečni
dohodki članov poslovnega kolektiva
TOZD pa ne presegajo 25.000 dinar-
jev. To prav gotovo pove vse!“

V prvem letošnjem kvartalu ste po
oceni povečali lansko izgubo za še
nadaljnjih 150 milijonov dinarjev. Tak
rezultat seveda ni podlaga za pričetek
izplačevanja višjih osebnih dohodkov,
ni zagotovilo za izboljšanje socialne

varnosti danes že ogroženih sežanskih
Iskrašev. Kako boste to pojasnili
kolektivu?

Colja: „Če bi nam uspelo junij
„pokriti“ z ustreznimi količinami
repromateriala, bi ob poprečnem
90 % pokritju aprila in maja uspeli
izgubo odstraniti. V nasprotnem pri-
meru pa — počakajmo. Rad pa bi
osvetlil sicer razširjeno, vendar zmot-
no prepričanje, ki velja še marsikje:
pri nas niso zaposleni polproletarci, ki
si glavnino ali vsaj pomemben del
dohodkov pridobijo na kmetijah! Sežana
ni kmetijski kraj, možnosti dodatnih
zaslužkov pa so skromne —
še posebej na naši strani meje.“

Stane Fleischman

DO AVTOMATIKA

Po tekmovanju kovinarjev Ljubljane

S podelitvijo nagrad in priz-
nanj ter razglasitvijo rezultatov
v Klubu delegatov v Ljubljani,
se je v ponedeljek, 16. aprila
končalo letošnje, IV. proizvo-
dno-delovno tekmovanje kovi-
narjev Ljubljane. Najboljši, tudi
letos so bili predstavniki Lito-
stroja, Avtomontaže, IMP-ja
Agrostroja in Saturnusa, se
bodo udeležili republiškega
tekmovanja, ki bo konec maja v
Domžalah in Kamniku.

Ob desetletni tradiciji republiških
in zveznih srečanj, je preizkusiznanja
v glavnem mestu Slovenije že z lanko-
letnim srečanjem postal izsek vsako-
dnevnega delovnika kovinarjev iz orga-
nizacij združenega dela. Temu lahko
dodamo ugotovitev, da so dosedanja
tekmovanja kovinarjev v Ljubljani
upravičila svoj prispevek k večji moti-
viranosti delavcev, ki se z delom potr-
jujejo v vsakodnevnem proizvodnem
procesu, ter s svojim zgledom in spo-
sobnostjo širijo krog tistih, ki tekmo-
valno razpoloženje prenašajo v delov-
ne sredine.

Na tekmovanju, ki ga je tudi letos
organiziral Mestni športni svet Lju-
bljane, je sodelovalo 148 tekmovalcev
iz petnajstih profilov. Med njimi je
bilo tudi sedem delavcev iz delovne
organizacije Avtomatike oz. TOZD
Avtomatske in varilne naprave, ki so
tekmovali v skupinah: Vojin Dokič in
Mihael Škerjanec (strugarji), Peter
Kadok, Marjan Bergant, Peter Vode-
nik in Franci Sotlar (orodjarji) in Vla-
dimir Ilič (plamenski varilci).

Med desetimi delovnimi organiza-
cijami oz. temeljnimi organizacijami
v katerih je potekal praktični del tek-
movanja pa je bila tudi TOZD Orodja.
V soboto, 14. aprila je v prostorih
ročne delavnice opravljalo praktični
preskus znanja dvanajst tekmovalcev.
Delavci Orodjarne so pri tem pripravili
testne komade, prevzeli šifracijo na

log, v kontroli preverili rezultate in
ocenili izdelke. V komisiji so sodelo-
vali Franci Tomšič, Janez Radman in
Janez Praprotnik. Ob ponedeljkovi
podelitvi nagrad in priznanj je temelj-
na organizacija prejela tudi zahvalo
organizacijskega odbora.

Komisije, ki so v skladu z ostalimi
merili republiškega tekmovanja,
ocenjevale izdelke, so si enotne v oce-
ni, da so tekmovalci pokazali veliko
znanja, če odštejemo pri marsikomu
prisotno tremo. Da tekmovanje, ki se
ga iz leta v leto udeležuje več kovinar-
jev (npr. 1981. leta 111 tekmovalcev,
1982. leta 138 tekmovalcev, 1983.
leta 131 tekmovalcev in 1984. leta
148 tekmovalcev) odraža tudi kako-
vostno rast, ki je opazna predvsem pri
teoretičnem delu. Z odobravanjem je
bila sprejeta tudi zamisel Saturnusa o
nagrajevanju najboljših kovinarjev.
Sledil ji je Rog, Avtomontaža in
Indos.

Če se za zaključek povrnemo k
Iskri, najprej iskrene čestitke vsem, ki
so se tekmovanja udeležili in s tem
pokazali pripravljenost, da v dneh od
12. do 14. aprila pokažejo svoje
znanje. Po drugi strani pa se vsiljuje
vprašanje, ali je v ljubljanskih Iskrinih
delovnih organizacijah oz. temeljnih
organizacijah res tako malo kovinar-
jev. Ali pa morda drži že lani izrečena
ugotovitev, da se nekateri delavci izo-
gibajo tekmovanju zaradi teoretičnega
dela, ki je bil po mnenju letošnjih ude-
ležencev dokaj zahteven? Zavedati se
moramo, da nenehni razvoj preprosto
sili delavca v to, da neprestano izpol-
njuje tudi teoretično področje svojega
dela in ne le ročne spretnosti. Pripom-
be tekmovalcev pa so namenjene pred-
vsem organizacijskemu odboru v pre-
mislek, katera področja predvsem pa
na kakšen način predhodno posredo-
vati udeležencem, ne da bi pri tem
zmanjšali pomen in kvaliteto gradiva.

Š.D.

DO AVTOMATIKA

Priprave na tretje športne igre

Na sestanku komisije za šport in
rekreacijo, ki je bila v torek, 10. apri-
la, so se športni referenti temeljnih
organizacij Avtomatike v sodelovanju
s službo za družbeni standard dogovo-
rili, da bodo letošnje letne športne
igre delovne organizacije 12. in 13.
maja v Poreču.

Tekmovanja bodo na športnih igriš-
čih pri hotelu Diamant, na Brulu, pri
osnovni šoli Veli Jože, Zeleni Laguni
in v Lanterni. Pričela se bodo v sobo-
to, 12. maja ob 9. uri. Zato prosimo
športne referente, da organizirajo od-
hod izpred tovarn tako, da bodo avto-
busi prispeli v Poreč najkasneje do
8.30. Po prihodu morajo oddati spisek
prisotnih z osebnimi izkaznicami.

Vsak tekmovalce se prijavi svojemu
športnemu referentu, najkasneje do

26. t. m. in vplača 400 din. Tisti, ki se
bodo udeležili iger kot navijači, prispejajo
ob prijavi 800 din. Delavec, ki se bo prija-
vil kot tekmovalce in ne bo tekmoval,
bo moral doplačati razliko 400 din.
Za vplačan prispevek ima udeleženec
zagotovljeno kosilo pri Grilu na Brulu,
večerja, prenočišče in naslednji dan
zajtrk in kosilo v Lanterni. Za soboto
kosilo dobi udeleženec bon, ostale
obroke pa dobi na podlagi predložene
številke sobe. Razglasitev rezultatov
bo v nedeljo, 13. maja po kosilu.

Športni referenti so dolžni vse ude-
ležence opozoriti na upoštevanje reda
in discipline, sicer bo za povzročeno
škodo, ki bi nastala po krivdi udele-
ženca, izstavljen račun na TOZD.
Kršitelji pa bo disciplinsko in denarno
kaznovani.

Š.D.

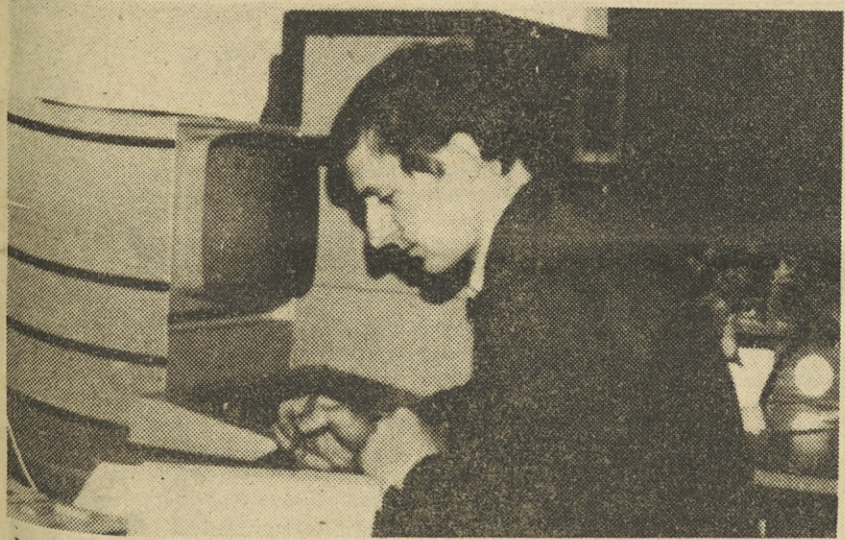
Med letošnjimi nagrajenci Sklada Borisa Kidriča

(Nadaljevanje z 8. strani)

električnih signalov s tekoče-kristal-
nim zaslonom in pomnilnim zapisom
ter izum tekočokristalnega osciloskop-
skega zaslona z internim reflektorjem
in z interno mrežo. Izuma sta rezultat
in z internim mrežo. Izuma sta rezul-
tat večletnega skupnega razvojnega-razisko-
valnega dela strokovnjakov Instituta
Jožef Stefan in Iskrine tovarne meril-
nih instrumentov.

da poznejše tiskanje mreže na zunanjo
ploščo zaslona ni potrebno.

O teh novostih so začeli razmišljati
že leta 1979, ko so na Institutu Jožef
Stefan izpopolnili tehnologijo tekoče-
kristalnih prikazovalnikov. Porodila se
je ideja o razvoju matričnega displaya,
ki omogoča prikaz časovno odvisnih
signalov (prikaz poljubne slike ni
možen). Zaradi načina krmiljenja je ta

Mg. Andrej Primc iz TOZD Instrumenti.

Osnova izuma miniaturnega moni-
torja je tehnična rešitev prikaza časov-
no odvisnih električnih signalov na
tekočokristalnem zaslonu, ki zajema
predvsem izvedbo krmiljenja matrič-
nega tekočokristalnega zaslona. Druga
novost, ki jo prinaša ta izum, pa je
nova tehnična rešitev prehodnega
pomnjenja signala na analogni zakasni-
lni liniji, kar omogoča hitrejšo vzorče-
nje signala oz. opazovanje signalov z
višjimi frekvencami.

Drugi izum LCD ima interno osci-
loskopsko mrežo na tekočokristalnem
zaslonu, kar omogoča pravilno odčitava-
nje (brez paralakse) merjenih signa-
lov pod poljubnim kotom. Pri obliko-
vanju elektrod, ki so sestavni del
zaslona, se oblikuje tudi mreža, tako

rešitev zelo primerna za prikaz ome-
njenih signalov.

Omenimo še nekaj prednosti, ki jih
ima tekočokristalni osciloskopski zas-
lon v primerjavi s klasično izvedbo
zaslona s katodno cevjo: dobra vidljiv-
ost zapisa tudi pri močni svetlobi,
tisočkrat manjša poraba energije, maj-
hne dimenzije (debelina zaslona je
okrog 10 mm, katodna cev pa je dolga
vsaj 30 cm), možnost uporabe v petro-
kemiji, medicini in v eksplozivni
atmosferi, saj je potrebna nizka napa-
jalna napetost.

Oba izuma sta bila uporabljena pri
novem izdelku Iskroscope LCD, ki ga
osvaja Iskra Kibernetika. Omogočila
pa bosta prenosne izvedbe vseh meril-
nih instrumentov, ki imajo katodno
cev.

Alojz Boc

UTEMELJITEV

Skupina, ki ima dolgoletne izkušnje na področju teorije tekočih kri-
stalov in njihove aplikacije, je kot druga na svetu ponudila trgu miniaturni os-
ciloskop z zaslonom, ki uporablja tekoče kristale.

Pri tem je bilo treba rešiti dvojne vprašanj, specifičnih za uporabo tekočih
kristalov. Ti so namreč relativno počasni, zato je treba opazovani signal spravi-
viti v ustrezen pomnilnik. S tem pa osciloskop pridobi uporabnost, saj je z njim
mogoče opazovati tudi enkratne pojave. Zaradi mozaične strukture zaslona
velikosti 7 x 7 bitov je bilo treba uporabiti digitalno tehniko in skonstruirati
posebno krmilno logiko zaslona. Z uporabo dovolj hite analogno digitalne
pretvorbe je avtorjem uspelo napraviti osciloskop, ki registrira električne sig-
nale do frekvenc 250 kHz.

Zaradi novosti na trgu, kjer takšnih proizvodov še ni, pripravlja Iskra serij-
sko proizvodnjo, ki bo zanimiva zlasti za izvoz. Posebej je treba poudariti da
opisani inovacijski dosežki omogočajo izdelavo novega izdelka skoraj izk-
ljučno z domačo tehnologijo, vključno z zahtevnim zaslonom iz tekočih kri-
stalov. Iz uvoza bodo le mikrovezja, ki pa predstavljajo majhen del celotnih
vlaganj.

Urejanje medsebojnih pravic, obveznosti in odgovornosti

Na februarjem zasedanju delavskega sveta delovne organizacije Avtomatike je bilo ugotovljeno, da so delavci vseh temeljnih organizacij in delovne skupnosti v sestavi Avtomatike, v dnevi od 23. 1. do 28. 2. 1984 z osebnim izjavljanjem na zborih delavcev, z večino glasov sprejeli Samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med delavci temeljnih organizacij in delovne skupnosti. Na podlagi te ugotovitve je objavljen sporazum stopil v veljavo z 8. marcem 1984.

Sporazum ureja medsebojna razmerja med delavci, organiziranimi v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti glede pogojev svobodne menjave dela, kakor tudi druga medsebojna razmerja pri uresničevanju medsebojnih pravic, obveznosti in odgovornosti glede na skupne cilje in interese.

Že pri obravnavi, oz. določitvi osnutka sporazuma na seji izvršilnega odbora in delavskega sveta Avtomatika je bilo rečeno, da je potrebno z novim sporazumom odpraviti slabosti obstoječega sporazuma, pri izvajanju katerega se je ob poročanju obveznosti ugotovilo, da je vpliv višine doseženega dohodka, v primerjavi s planiranim, prevelik. Poleg omenjenega razloga, je

bilo potrebno pristopiti k izdelavi novega sporazuma tudi zaradi prilagoditve del in nalog delovne skupnosti tistim, ki se dejansko opravljajo v delovni skupnosti.

Če nekoliko podrobneje primerjamo oba samoupravna splošna akta, so v zadnjem bistvene naslednje novosti: — način opredelitve vrste del in nalog delovne skupnosti, ki se delijo na dela in naloge skupnega pomena, poverjena dela in naloge ter dela in naloge, potrebne za obstoj delovne skupnosti. Takšna razdelitev je pomembna zaradi načina udeležbe delovne skupnosti v dohodku TOZD za opravljanje del in nalog skupnega pomena, poverjenih del in nalog za obstoj delovne skupnosti in tistih, ki jih TOZD ne morejo opravljati po svojih delavcih;

— način planiranja del in nalog delovne skupnosti je poenostavljen. Namesto dosedanjega planiranja nalog po urah za njihovo izvrševanje, so naloge planirane po strukturi kadrov z navedbo poprečne sestavljenosti nalog, potrebnih za izvršitev;

— način planiranja udeležbe delovne skupnosti v dohodku temeljnih organizacij, udeležba delovne skupnosti v dohodku TOZD se v planu dela prve določi na podlagi skupnega števila enot enostavnega dela, ki izhaja iz planiranega obsega del in nalog delovne skupnosti v planiranem obdobju. TOZD krijejo planirano udeležbo delovne skupnosti v dohodku TOZD mesečno, v višini ene dvanajstine letne udeležbe. TOZD realizira mesečne obveznosti preko posebne finančne službe v delovni skupnosti in sproti obvešča TOZD;

— način sprejemanja letnega plana dela delovne skupnosti; letni plan delovne skupnosti sprejema njen delavski svet ob soglasju delavcev TOZD. Leti dajejo soglasje le predlogu plana po svojih delegatih v delavskem svetu delovne organizacije, kar je v skladu z zakonsko odločbo, da so lahko odločitve delavcev delovne skupnosti vezane na poprejšne ali kasnejše soglasje delavcev TOZD;

— merila za pridobivanje dohodka; v delovni skupnosti je dohodek odvisen od vrste, obsega in kakovosti dela delovne skupnosti, prispevka k uspehu pri zaposlovanju in zadovoljevanju potreb in interesov TOZD ter dohodka temeljnih organizacij. Skupaj pa določijo naslednja merila za ugotavljanje vpliva navedenih osnov na pridobivanje dohodka delovne skupnosti:

— količinska izpolnitev z enotami enostavnega dela ovrednotenega plana dela in nalog,

— kakovost izvrševanja del in nalog delovne skupnosti z vidika pravočasnosti, strokovnosti in izvirnosti,

— gospodarnost pri izvrševanju del in nalog,

— nad oz. pod planom doseženi dohodek posameznih TOZD, izražen z vrednostjo EED posamezne TOZD,

— postopek ugotavljanja prihodka in dohodka delovne skupnosti: bistvena vloga pri ugotavljanju dejanske udeležbe delovne skupnosti v dohodku temeljnih organizacij je dana poslovodnemu odboru Avtomatike, ki na podlagi poročila delovne skupnosti oblikuje in predlaga vpliv izvršenih del in nalog delovne skupnosti na dohodek posameznih TOZD, oz. na podlagi meril in ocenjenega dohodka TOZD ob zaključnem računu poda predlog. O njem dokončno odloča komisija za plan delavskega sveta Avtomatike;

— delovna sredstva v uporabi oz. razpolaganju delovne skupnosti za delovna sredstva, ki ostajajo v uporabi in razpolaganju delavcev TOZD se tudi materialni stroški krijejo direktno iz sredstev temeljnih organizacij. Na ta način se odpravi bremenitev celotnega prihodka delovne skupnosti in s tem dohodka temeljnih organizacij.

Š.D.

**DOPISUJTE
V NAŠE
GLASILO**

Srečanje mladih Avtomatike

Konferenca osnovnih organizacij ZSMS delovne organizacije Avtomatika je v sodelovanju s kadrovskim področjem iz delovne skupnosti za skupne zadeve pripravila dvodnevni mladinski seminar. 13. in 14. aprila se je na Jezerskem zbralo 45 predstavnikov osnovnih organizacij iz TOZD in delovne skupnosti, ki so v okviru predhodno pripravljenega programa obravnavali tekočo problematiko, ki spremlja mladino pri njenem delu, se seznanili s položajem delovne organizacije v SOZD Iskra in njeno programsko usmeritvijo ter z organiziranostjo osnovnih organizacij in animiranjem mladih za delovanje.

Iz prvega dela razprave so sledile ugotovitve, da je zanimanje za delo, kljub sprejetim letnim programom, v večini TOZD premajhno. Istočasno je bilo rečeno, da programi po vsej verjetnosti niso vsebinsko pripravljeni tako, da bi pritegnili mlade. Tako je povprečno v vsaki organizaciji 5 do 6 članov, ki aktivno delujejo in s tem nosijo breme celotne osnovne organizacije. Povezovanje z ostalimi družbeno političnimi organizacijami v TOZD je bilo ocenjeno kot zadovoljivo, kar pa ne moremo trditi za povezavo na nivoju delovne organizacije. Iz marsikaterih TOZD je bilo slišati tudi pripombo, da imajo mladi težave s predstavljenimi, kadar je potrebno opraviti določene naloge za mladinsko organizacijo.

Da mladina Avtomatike le ni tako „ob strani“ dogajanj, zgovorno pove živahna razprava, ki je sledila podajanju predsednika poslovnega odbora Marcela Božiča, in člana poslovnega odbora dr. Bruna Stiglica o položaju delovne organizacije v SOZD Iskre, izvajanju stabilizacijskih prizadevanj ter dolgoročni programski usmeritvi. Zakaj imamo na nekaterih programih manjše cene v izvozu kot na domačem trgu, vprašanje poenotenja meril za vrednotenje del in nalog, rešitev prostorskih vprašanj za posamezne TOZD, vprašanje vlaganja sredstev v razvoj Avtomatike, so bila le nekatera, ki so jih postavili vodstvu delovne organizacije mladi.

„V prizadevanjih za uresničevanje stabilizacijskih ukrepov, s ciljem optimalnega gospodarjenja na vseh področjih delovanja, znotraj delovne organizacije in izven nje, moramo nastopati homogeno. Pri tem je vloga mladine izredno pomembna, saj lahko s skupnim nastopom, ki ga utemeljuje enotna razvojno-programska stališča, ustvarimo čimveč skupnega prihodka, racionalno vlagamo v razvoj in izvedemo potrebno prestrukturacijo kadrov“, je poudaril predsednik poslovnega odbora.

O nastanku in razvoju gospodarske krize v Jugoslaviji je zbranim spregovoril Rudi Žaubi, sekretar republiškega odbora sindikata delavcev trgovine. O organiziranosti osnovnih organizacij ter aktiviranju mladih za delovanje pa je naslednji dan predaval Brane Jakovljevič, predstavnik ZSMS Skupščine občine Ljubljana-Šiška.

Iz podane tematike sledi, da bi morali mladi v vsakodnevni praksi posvetiti pozornost predvsem naslednjim področjem:

— večji aktivnosti mladih v delegatskem sistemu,

— reševanju problematike zaposlovanja,

— povezovanju s samoupravnimi organi in družbeno-političnimi organizacijami v TOZD, DO in skupščinah občin,

— Odpravljanju problemov odtujenosti delavcev iz drugih republik, kakor tudi vključevanju in aktiviranju za njihove proste aktivnosti,

— intenzivnejšemu zastopanju interesov mladih na vseh področjih.

Ob zaključku seminarja so bili sprejeti naslednji sklepi:

— na nivoju delovne organizacije naj bi bila članarina osnovnih organizacij ZSMS poenotena in sicer naj bi bil najmanjši znesek v višini 50 din,

— kadrovske službe se zadalži, da sproti obveščajo osnovne organizacije o kadrovskih spremembah (vprašanje zaposlovanja) mladinske strukture v DO, oz. TOZD,

— predsedstvo konference ZSMS se zadalži, da do 15. maja izdela osnutek poslovnika o delovanju osnovnih organizacij,

— organizira se izlet po poteh AVNOJ (predviden datum 25., 26. in 27. maj 1984),

— sestanki osnovnih organizacij se sklicujejo po 13. uri,

— sestankov konference mladine Avtomatike se obvezno udeleži najmanj 1 predstavnik osnovne organizacije iz TOZD oz. DSSZ,

— na nivoju delovne organizacije (predsedstvo konference) se zbere

Z mladinskega seminarja.

3-mesečna poročila iz vseh TOZD in DSSZ in jih tudi obravnava,

— dogovorjeno je, da se na nivoju delovne organizacije v počastitev 35-letnice obstoja Avtomatike v mesecu septembru organizira srečanje mladih.

Po prvem srečanju mladih Avtomatike zapišemo še to: Čeprav se v prenekanterih delovnih sredinah slišijo pikre pripombe na račun mladine in njenega dela v osnovnih organizacijah, so imeli nekateri mladinci ob prijavi na omenjeni seminar težave, češ seminarjev je že tako preveč, smo v času stabilizacije, ko je potrebna vsaka ura na delovnem mestu itd. Pa je temu res

tako? Mar spoznavanje mladih iz TOZD in DSSZ Avtomatike, ki so lokacijsko razdrobljene od Stajerske, Ljubljane, Suhe Krajine do Dolenjske ne pripomore k enotnosti?

Seznanjanje z gospodarskim položajem in programsko usmeritvijo delovne organizacije ne pomeni boljšega in širšega razumevanja naporov, ki jih vlagamo za boljše rezultate dela? Izmenjave izkušenj ne pomenijo obogatitev in izboljšanja dela osnovnih organizacij? To je samo nekaj vprašanj, na katere znamo verjetno odgovoriti sami.

Š.D.

Iz tujega strokovnega tiska

Skladnost proizvodnje

Kar 12 evropskih podjetij s proizvodnjo komunikacijske tehnike se je dogovorilo za skupen izbor evropskega standarda, po katerem bodo vsi njihovi izdelki kompatibilni (kompatibilen: združljiv, skladen). To so podjetja: Siemens, Nixdorf in AEG iz ZRN, General Electric Corp, ICL in Plessey iz Velike Britanije, Machines Bull, Thomson in Compagnie Generale d'Electricite iz Francije, Olivetti in Stet iz Italije ter Philips iz Nizozemske. Po mnenju Siemensovega predstavnika bodo vsi izdelki omenjenih proizvajalcev od leta 1985 kompatibilni.

Sodelovanje 12-ih poglavitnih evropskih proizvajalcev ni naperjeno proti vodilnemu proizvajalcu IBM, nasprotno, pričakovati je, da se bo IBM tem standardom celo priključil.

Hoteli z avtomati

Gostje, ki pridejo v nov hotel v Tokiu, so prijetno presenečeni nad vrsto avtomatov. Hotel z imenom Shin-Juku Washington ima 1.300 sob in je eden največjih v mestu. Da bi bile cene kar se da nizke, je lastnik zamenjal administrativno osebje z avtomati. Gost izpolni formular in ga vstavi v stroj. Na zaslonu se pojavi nato majhna figura, ki pozdravi gosta in poišče njegovo rezervacijo. Če rezervacije ni, ima gost s preprostim pritiskom na tipko možnost, da iz seznama na zaslonu izbere prosto sobo.

Seveda ne preseneča, da avtomat terja predplačilo. To je majhen znesek, ki ga potem pri obračunu stroj upošteva. Tudi kreditne kartice so veljavne. Ko je celoten administrativni postopek končan — vpis vseh gostovih podatkov traja 45 sekund — prejme gost iz avtomata magnetno kartico, ki je hkrati ključ od sobe. Magnetna kartica avtomatsko vklopi klimatsko napravo ali ogrevanje in tudi luči v prostoru, ki pa se same izključijo, ko gost zapusti sobo. Da ne bi gostje zlorabili naročila, npr. ko so rezervirali samo dva dni bivanja v hotelu, avtomat menja tretji dan prek računalnika kodo in gost ne more več vstopiti v sobo. Istočasno izstavi računalnik pred izhodom gosta iz hotela račun. New Scientist, London.

Erikson

Švedska telekomunikacijska in informacijska skupina Erikson je lani povečala promet za 30 % in pristala na 25,24 milijarde švedskih kron. Skupina je lani investirala 1,6 milijarde švedskih kron. V celoti zaposlujejo tovarne Erikson približno 70 tisoč sodelavcev.

Čebele — detektivi

Trije ali štirje čebelni panji lahko zagotovijo mnogo boljše podatke o onesnaževanju okolja, kot sleherni merilni instrumenti. Kot javlja bolgarska poročevalska agencija BTA, so testirali mikrobiologi iz bolgarske Akademije za znanost cvetni prah, ki so ga čebele prinesle v panje in pri tem izmerili količino škodljivih snovi. Tako so na razmeroma preprost način ugotovili vsebnost pesticidov na določeni površini in celo na kv. m. Metoda je uspešna tudi v okolici rudnikov, kjer je v ozračju kovinski prah.

WC z manj vode

Nemci so se spomnili nekoliko nenavadne ideje, ki pa je razumljiva, ker jih pesti pomanjkanje pitne vode. Ugotovili so, da sleherni gospodinjstvo porabi največ vode in sicer skoraj eno tretjino za izplakovanje v WC-jih. Pri vsaki uporabi steče približno devet litrov vode v kanal, kar je po merilih nemškega inštituta za norme veliko preveč. Zato pripravljajo nove norme z manjšo porabo vode. Volumen izplakovalnika se bo znižal na šest litrov, vendar starih izplakovalnikov za zdaj še ne bodo prepovedali. Elektrike to pot še ne bodo vpleljali v stranišča.

Tehnopolis

Inovacijsko črna Japonska namerava uresničiti nov giganški načrt. Gre za Tehnopolis — 19 novih znanstvenih in produkcijskih središč, ki bodo zrasla s pomočjo Ministrstva za mednarodno trgovino in industrijo MITI.

Jedro novega koncepta bo proizvodnja skupaj z univerzitetnimi središči, javnimi in zasebnimi razvojnimi centri. Poleg produkcijskih in raziskovalnih središč bodo zgradili stanovanjske komplekse, vsak takšen center pa bo blizu letališča, kar je osrednji pogoj. Mimo tega bodo Tehnopolis mesta zgrajena v ekološko čistih okoljih.

Izložbeno okno za industrijo

Francoski minister za razvoj in industrijo Laurent Fabius je predlagal na koncu zasedanja Evropske gospodarske skupnosti, da bi deset vlad, članic EGS in še mestne uprave v Bruxellesu, Luxemburgu in Strassbourgu povežali v komunikacijsko omrežje z modernimi tehnološkimi sredstvi. Sistem naj bi uresničili v dveh letih, vseboval pa naj bi video konferenco, telefonski video in audio, hitro kopiranje na daljavo, teletex in elektronsko pisemsko pošto. To bi bila svetovna premiera novega telekomunikacijskega omrežja.

Zbral, prevedel in priredil Marjan Kralj

Kadrovska gibanja v lanskem letu

Leto 1983 je zagotovo pomenilo v semiški DO prelomno leto kar zadeva zaposlovanje. Po dveh letih so namreč praktično spet začeli zaposlovati večje število novih sodelavcev. Večje število novih sodelavcev je namreč resnična ugotovitev, saj so v letu 1983 na novo zaposlili 220 delavcev, kar pomeni, da se je kolektiv v Semiču povečal s 1458 na 1565 delavcev, pri čemer je delovno organizacijo zapustilo 113 delavcev.

Če omenjene številke pogledamo še v luči plana in primerjavi s predhodnim letom, potem lahko ugotovimo, da znaša indeks povečanja zaposlitve v Semiču v lanskem letu glede na leto

nika V, stopnje ima 144 zaposlenih (9,2%), profil inženirja VI/1 ima 43 zaposlenih ali 2,7%, medtem ko zajema profil dipl. ing. VII/1 stopnje 21 delavcev ali 1,3%.

Zanimivi so tudi podatki glede na spol zaposlenih. V DO Kondenzatorji je zaposlenih 1029 žensk in 536 moških. Glede na starost zaposlenih pa je zanimivo dejstvo, da so v DO spet zaposlene mladoletne osebe in teh je skupaj 43, medtem ko je 67 delavcev starejših od petdeset let.

Na kratko še nekaj besedi o invalidski problematiki. Invalidska problematika je v Semiču še vedno pereča in pojavljajo se novi kandidati, ki so preboleli določeno bolezen ali pa se jim je njihova delovna zmožnost tako poslabša-

Iz DO Kondenzatorji v Semiču.

1982 7 odstotkov ali s številkami povedano, 31. 12. 1982. je bilo v semiški DO zaposlenih 1458 delavcev, 31. 12. 1983. pa 1565, medtem ko je plan predvideval 5-odstotno povečanje zaposlitve ali 1528 delavcev, kar pomeni da so lani presegli plan zaposlovanja za 2 odstotka.

Zanimiv je pri tem seveda tudi prikaz izobrazbene strukture v semiški DO. To pot bo nekoliko drugačen kot je bilo običajno doslej, kajti zakon o usmerjenem izobraževanju in družbeni dogovor prinašata namreč novo kvalifikacijsko lestvico, ki je oblikovana po določenih profilih in ne več po kvalifikacijah. Sedanja, nova lestvica ima namreč devet profilov. Tako je v delovni organizaciji zaposlenih 943 delavcev z ozkim profilom I. stopnje (le-ta ustreza prejšnjemu delavcu brez poklica), kar v odstotkih znaša 60,3% vseh zaposlenih. 116 delavcev ima ozek profil III. stopnje ali 7,4% vseh zaposlenih, medtem ko ima široki profil IV. stopnje (široki profil ustreza prejšnjim kvalificiranim in visokovalificiranim delavcem) 298 zaposlenih ali 19,1%. Profil teh-

la, da si lahko poiščejo svoje pravice pri skupnosti invalidskega zavarovanja. Lansko leto se je število invalidov povečalo na 43 kar pomeni štiri več v primerjavi z letom 1982. Poleg oseb, ki imajo ugotovljeno invalidnost določene kategorije, so še delavci, ki imajo zmanjšano delovno zmožnost in jih je treba premestiti na druga delovna mesta. Tu gre predvsem za alergije, okvare hrbtenice, sklepov in okončin in podobno. In takšnih primerov je kar 47, kar pomeni, da imajo skupaj z invalidi v Semiču 90 delavcev, ki jim je treba zagotoviti ustrezno delo v lastni delovni organizaciji, kar pa seveda ni niti lahko niti preprosto.

Kot smo že zapisali, so lani v Semiču zaposlili 220 novih delavcev. Če pogledamo njihovo izobrazbo, potem so zaposlili z ozkim profilom I. stopnje 106 delavcev, z ozkim profilom III. stopnje 13, s širokim profilom IV. stopnje 67, s profilom teh. V. stopnje 27, s profilom ing. VI/1 3 in s profilom dipl. ing. VII/1 4 delavce kar pomeni skupaj 220 novih delavcev. Ob vsem tem razmeroma vi-

sokem in nujnem zaposlovanju pa seveda niso smeli pozabiti tudi na kadrovske strukture na novo zaposlenih. Tako je presenetljivo visoko število novih neustreznih zaposlitev s poklicno šolo ter srednjo šolo in zato je tudi prav, če zapišemo, za kakšne profile je šlo pri novo zaposlenih.

Tako so v proizvodnjo sprejemali kandidate z neobičajnimi poklici, potrebnimi za proizvodnjo. V Semiču so tako sprejeli 22 trgovk, 4 kuharice, 9 tekstilcev, 2 fotografa, 4 medicinske sestre, 2 gimnazijska maturanta in še nekaj ostalih profilov, skupaj 48 takšnih na novo zaposlenih. Takšne profile pa so seveda zaposlili v Semiču iz preprostega razloga, ker trenutno ni mest v panogah in poklicih, za katere so se bili kandidati izsolali.

Med novo zaposlenimi je tudi 22 pravnikov, 18 zaposlenih pa se je vrnilo iz JLA. Vsekakor pravkar omenjeno zaposlovanje ne pomeni napredka v kadrovski strukturi in bo seveda takšen trend v prihodnje potrebno ublažiti. Kako bodo to dosegli v Semiču pa je seveda predvsem odvisno od jasne opredelitve pri letošnjem razpisu štipendij.

Ob koncu zapišimo še nekaj podatkov o odhodih delavcev iz semiške DO. Tako so se odhodili lani nekoliko povečali v primerjavi z letom 1982 in je lani odšlo iz DO 113 delavcev, kar je v odstotkih znašalo 6,7, torej pol odstotka več kot v letu 1982. Med delavci, ki so odšli, je bilo 9 upokojitev in 26 odhodov v JLA.

D.Ž.

napravi svoje, čudim pa se, kako je mogel doslej vsa ta dela opravljati le eden.

Joško je doma z revne Banjške planote nad Novo Gorico, iz Grgarskih raven. Zemlja tod je pusta in skopa, malo rodovitna, zima nastopi zgodaj, pomlad pride pozno. Z delom doma ni bilo izgledov za osnovno blagostanje, zato je bilo treba kljub šibki konstituciji s trebuhom za kruhom. Joško se je odločil za Iskro — Avtoelektriko. Zakaj?

»Že v osnovni šoli sem razmišljal, kako lepo bi bilo, če bi dobil delo v kakem velikem, utečenem kolektivu. Ta želja se mi je uresničila, zadovoljen sem. Zadovoljen sem s sodelavci, saj so prijazni in se dobro razumemo, zadovoljen sem s delom, ki ni pretežno in ga rad opravljam, zadovoljen sem tudi s plačo, saj sem ta mesec dobil milijon tristo«.

Joško ima doma še mamo in starejšega brata, ki je tudi zaposlen. Na delo in z dela se vozi z Iskrinim avtobusom tako, da tudi v tem pogledu nima težav. Vse to in splošno zadovoljstvo pa je porok, da Joško rad prihaja na delo.

Spet je poprijel za samokolnico in odhitel. Mimoidoči so ga z zanimanjem opazovali, Joško pa je zaradi drobne postave zanimiv tudi takrat, ko drži nadvse pogumno v roki kramp ali lopato. Zato bodo zelenice, parki in vrtovi v Avtoelektriki, zasajeni z okrasnim drevjem, vrtnicami in drugimi bohotnimi rožami letos gotovo še lepši in urejenjši.

Marko Rakušček

Razpis jubilejnih XX. letnih športnih iger SOZD Iskra v Novi Gorici

Organizator jubilejnih XX. letnih športnih iger SOZD ISKRA je komisija za šport in rekreacijo pri koordinacijskem odboru sindikata SOZD ISKRA.

Komisija razpisuje tekmovanje v naslednjih disciplinah:

Za moške:

1. nogomet
2. košarka
3. odbojka
4. rokomet
5. kegljanje
6. streljanje
7. namizni tenis
8. balinanje
9. šah

Za ženske:

1. košarka
2. odbojka
3. rokomet
4. kegljanje
5. streljanje
6. namizni tenis

Vsaka delovna organizacija SOZD Iskra lahko prijavi po eno ekipo za vsako izmed navedenih športnih disciplin.

Na igrah ima prednost tista TOZD, ki je zmagovalka določene discipline športnih iger v delovni organizaciji. V ekipah lahko nastopajo samo člani delovnih organizacij SOZD Iskra.

Delovne organizacije morajo svoje ekipe prijaviti pismeno do 15. maja 1984, na naslov:

Iskra Invest Servis, Področje za rekreacijo, Ljubljana, Trg revolucije 3. Tekmovanje bo 23. in 24. junija 1984 v Novi Gorici.

Predsednik komisije za šport in rekreacijo: PECHER Andrej

Letno prvenstvo v rokometu

V marcu smo organizirali letošnje sindikalno prvenstvo v rokometu med TOZD kranjske Iskre. Vse tekme so bile v športni dvorani na Planini. Tekmovanje je potekalo v dveh skupinah, v prvi so sodelovale naslednje ekipe:

I. skupina: Števeci, Terminali in Delta

II. skupina: ATC, Orodjarna in ERO

V tretji skupini bi morali nastopiti ekipe žensk Terminali in ATC, a žal slednje ni bilo.

V vsaki skupini so igrali vsak z vsako ekipo. V finalnem delu so se igrale tekme za peto, tretje in prvo mesto.

Rezultati:

I. skupina 2 2 0 0 31:16 4
ATC

Orodjarna 1 1 0 1 18:17 2
ERO 2 0 0 2 33:39 0

II. skupina
Števeci 1 2 0 0 27:22 4
Terminali 1 1 0 1 18:17 2
Delta 2 0 0 2 31:36 0

V zaključnem delu so igrale ekipe:

ATC : Števeci (8:3) 16: 9
Terminali : Orodjarna 10: 0
ERO : Delta (11:5) 20:18

Prvo mesto, oz. pokal za leto 1984 je dobila ekipa ATC, sledijo: 2. Števeci, 3. Terminali, 4. Orodjarna, 5. ERO, 6. Delta.

Za zmagovalno ekipo ATC so igrali: Majc, Cufar, Gros, Šifrer, Stržinar, Konjar, Bernard, Kožar, Arnez, Lošina, Netratič in Nadižar.

Največ golov na tem prvenstvu sta dosegla Lombar ERO (19) in Mohorič Delta (19).

Jure Zupan

Izlet v Bohinj in na Rodico

V soboto, 12. maja bo Planinska sekcija DO ISKRA Kranj priredila zanimiv turno-smučarski izlet v Spodnje Bohinjske gore, točneje — na 1966 m visoko Rodico, ki je tudi kontrolna točka Slovenske planinske transverzale.

Z avtobusom, ki bo imel odhod ob 6. uri izpred hotela Creina, se bomo peljali do Ribčevega laza v Bohinjskem kotu. Mimo hotelov Jezero in Bellevue jo bomo mahnil v dolino Suha in se čez pašniške planine povzpeli na sedlo „Čez Suho“, tu pa krenili na levo po zloženem grebenu na vrh Rodice. Dobre štiri ure hoje je do sem, zato pa bo sestop veliko krajši, posebnost čez bomo na vrh prinesli smuči.

Vodila bosta Jože Trilar in Milan Celik. Cena prevoza bo 150 din. Oprema: zimska pohodna, smučarske palice, ledna očala.

Prijave in vplačila sprejema Volga Pajk iz tajništva DO ERO, tel.: 2822, do srede, 9. maja.

Časopisne novice

Iskra-Telematika v Kranju uvaja letos program elektronskih hišnih central in terminalov Iskra 2000. Projekt zahteva vlaganja v višini 1,2 milijarde dinarjev, dodatno pa še 7,2 milijona dolarjev za uvoz opreme. Potrebne devize naj bi zagotovili v okviru drugega paketa kreditov IFC v letošnjem letu, medtem ko se je z belgijskim družnikom pogodila Iskra o kreditiranju storitev in nabav za sistem 12. Direktor kranjske Telematike Bojan Klemenčič poudarja, da gre za kompleksen prenos, ne samo najzahtevnejših tehnologij iz sistema 12, temveč tudi znanj, ki so potrebna za razvoj Iskre 2000, oz. so splošno uporabne. Telematika koncernu ITT tokrat ne bo plačevala klasične licenčnine, pač pa 4,75 % čiste letne prodaje v Jugoslaviji in Sovjetski zvezi, od neto prodaje na drugih tržiščih pa 7,75 %. Delavska enotnost.

V idrijskem računskem centru so dobili del računalniške opreme za nov center, ki bo imel precej večje zmogljivosti kot dosedanj. Kupili so računalnik Honeywell, ki ga izdeluje Elektronska industrija iz Niša. Za nakup tega računalnika so se odločili zato, ker je proizvajalec ponudil stalno ceno, ki je bila za polovico nižja od Iskre in ponudil ugodne kredite ob enakih dobavnih rokih. Mimo tega ima Honeywell dobro organizirano izobraževanje. Tako so njihove seminarje že obiskovali programerji računskega centra, v Idriji pa bodo pripravili tečaj tudi za vse končne uporabnike v delovnih organizacijah. Sedaj je instaliranih že deset terminalov, ob zaključku pa jih bo 43. Na nov računski center bo priključenih 13 delovnih organizacij — Primorske novice.

Minuli mesec so v navzočnosti številnih vodilnih delavcev PTT Slovenije in Jugoslavije slovesno odprli novo rajonsko telefonsko centralo na Pobrežju v Mariboru. To je RATIC Metaconta M 10 CN, ki je prva te vrste v omrežni skupini 062. V prvi stopnji bo v novo centralo vključenih 1.141 telefonskih naročnikov, zmogljivost centrale pa je 5.024 naročniških števil. Pogodbenavrednost te investicije je 41 milijonov dinarjev, vse naprave je montiral Iskra, tehnični prevzem pa je bil uspešno končan že 3. marca letos.

Po končani skromni slovesnosti so si vsi udeleženci ogledali bližnji novi objekt telekomunikacijskega centra na Pobrežju, ki bo predvidoma predan svojemu namenu letos v jeseni. Tudi v tej zgradbi bo vse naprave montiral Iskra. Ob tej priložnosti so predstavniki Iskre — Telematike prikazali udeležencem tudi film, ki prikazuje njihovo proizvodnjo — PTT Novice.

Med 94 registriranimi proizvajalci računalnikov v naši državi sta samo Iskra in EI iz Niša sposobna, da izdelata domači čip, ki je osnova vsakega računalnika.

Ceprav se je računalniška revolucija začela tudi pri nas, očitno zaostajamo. Zato je delovna skupina za izdelavo študije o razvoju računalniške tehnologije v naši državi, ki je končala delo v Opatiji, predlagala, da se zagotovi približno 200 milijonov dolarjev začetnih sredstev. Ta sredstva so potrebna za izdelavo popolne domače računalniške tehnologije, za kar so na voljo vse znanstvene in proizvodne kapacitete — Večernje novice, Beograd.

V poštnem predalu 29 sobotne priloge ljubljanskega Dela je izšlo tudi obširno pojasnilo našega sodelavca Milovana Mihorka glede naprav za varčevanje z električno energijo. Članek je pravzaprav dodatno pojasnilo na že objavljen članek inž. Ivana Mihelčiča v Delu. Če bi na Slovenskem uspeli za 10 % znižati konično obremenitev, bi privarčevali toliko energije, kot jo ima velik termoblok v termični centrali v Šoštanju.

Zbral in uredil Marjan Kralj

DO AVTOELEKTRIKA

Ljubitelj urejenega okolja

Mnogokrat slišimo očitke, da posvečamo v našem in drugih glasilih vse preveč prostora vodilnim delavcem, direktorjem, šefom itd. To je do neke mere sicer res, saj le-ti največkrat razpolagajo z določenim virom informacij, ki morajo prodreti v najširši krog kolektiva.

Danes, v pričujočem sestavku, oz. intervjuju pa ne bo tako. Tale pogovor je stekel na delovnem mestu z drobnim dečkom, ki je gotovo najlažji v novogoriški Iskri — Avtoelektriki, saj se premakne kizalec tehtnice, če stopi nanjo le do 39 kilogramov. Visok pa je nekaj čez meter. Beseda teče o Jošku Hvali, 17 let bo dopolnil letos, v Avtoelektriko, v tovarno delovnih sredstev pa je

prišel prvi dan po letošnjih novoletnih praznikih.

Dobil sem ga na dvoriščni zelenici, ko je pravkar poprijel za samokolnico. Povedal sem mu namen mojega obiska in ga pobaral, če bere »Iskro«. »Nekajkrat sem jo res vzel, saj se v dogajanje v našem velikem kolektivu šele vključujem, pa tudi časopis je tisti, ki ti marsikaj zanimivega pove«, mi je odgovoril s preudarnim, visokim glasom.

Kaj pa pravzaprav delaš?

Pogledal je nekoliko stran, češ, kaj ne vidiš in čez trenutek, dva dejal: »Sem pomočnik našega vrtnarja Franca Hanzeliča. Skrbiva za urejenost zelenice, nasadov, okrasnega drevja, skratka, za lep izgled okolice naše delovne organizacije. Dela je veliko, saj zima

Joško Hvala med delom za čisto okolje.

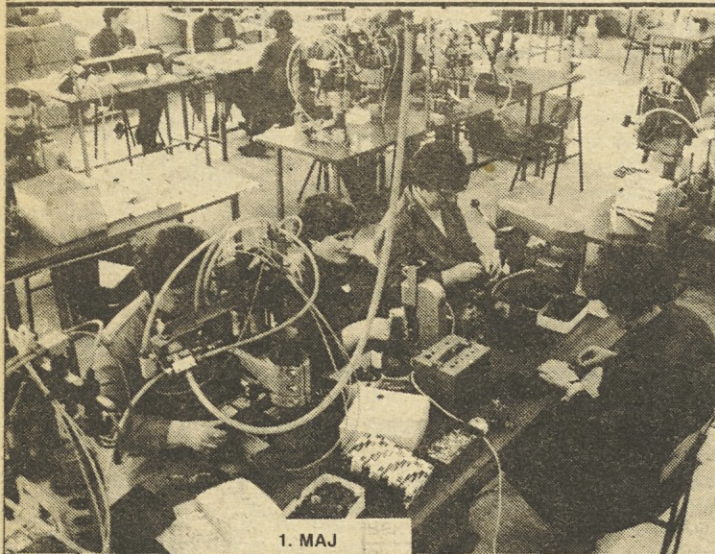
NAGRADNA KRIŽANKA

Za 1. maj smo ljubiteljem križank spet pripravili celostransko skandinavsko križanko in naslednjih osem denarnih nagrad:

2. nagradi po 500 din

5 nagrad po 200 din

Pravilne rešitve pošljite na: Uredništvo „Iskra“, Ljubljana, Trg revolucije 3, prizidek, do 10. maja 1984

1. MAJ

27. APRIL

